

नैपालको पहिलो बौद्ध मासिक आनन्दभूमि

२०८९ ज्या: पुनिह-जेठ पूर्णिमा वर्ष ४०
बु.सं. २५५६

अंक २
ने.सं. ११३२

The Ananda Bhoomi (Year 40, Vol. 2)
A Buddhist Monthly : June/July 2012

प्रमुख सल्लाहकारः
भिक्षु मैत्री महास्थविर (प्रमुख, आ.कु.वि.)

सल्लाहकारः भिक्षु धर्ममूर्ति (कार्यवाहक प्रमुख, आ.कु.वि.)

व्यवस्थापकः भिक्षु अस्सन्जि, आनन्द कुटी विहार, ४२७९४२०

व्यवस्थापन सहयोगीः भिक्षु सरणकर

वितरण तथा अर्थः भिक्षु पियदस्ती

वितरण सहयोगीः विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापनः सुरेश महर्जन, स्वयम्भू

आवरण डिजाइन/मैत्री सेटिङ़ : विनोद महर्जन

कम्प्यूटर सञ्जाः राजकुमार छुका, ख्वप

सम्पादन सहयोगी

भिक्षु वजिरज्ञाण, बुद्धविहार भूकुटीमण्डप

सम्पादक/प्रकाशन संयोजकः

कोण्ठन्य

बुद्धविहार भूकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरुः

बुद्धजयती समारोह समिति (श्रीघ.), शाक्य वाच शप-बोधा, अ. इन्द्रावती, सुश्री वीणा कंसाकार, सुश्री शकुन्तला प्रधान, श्रीमती केशरी वजाचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य (भैरहवा), नरेश वजाचार्य (बुटवल), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (केनी), सर्जु वजाचार्य, देवेन्द्र शाक्य (पाल्पा), उत्तममान बुद्धचार्य (पोखरा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बागलुङ), विजय गुरुङ (लमजुङ)।

मुद्रणः

आईडियल प्रिन्टिङ प्रेस, ग्वार्को, ललितपुर, फोन: २९२०२३५

प्रकाशकः

आनन्दकुटी विहार

आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७९४२०
का.जि.दन. ३४/०३४/०३५/मक्षेहुनि.दन. ७/०६९/६२

बुद्धविहारनामृत

कुम्भ'पमं कायमि'मं विदित्वा-नगरु'पमं चित्तमि'दं ठपेत्वा ।

योधेथ मारं पञ्जावुधेन-जितञ्च रक्षे अनिवेसनो सिया ॥

अर्थात् : यो शरीर फुटेर जाने माटोको घडाजस्तो सम्भवी, चित्तलाई नगर समान् सुरक्षित गरी, प्रज्ञास्तीपि शस्त्रले मारसँग युद्ध गर, जितिसकेपछि अनासक्त भई आफ्नो चित्तलाई रक्षागी बस ।

थ शरीर तज्यानावनीगु ग्वपचा थैं धकाः सीका, चित्तयात नगर समान् सुरक्षित यानाः, प्रज्ञा-शस्त्रं मारयात त्याकि, त्याकेधुकाः अनासक्त जुयाः थःगु चित्त रक्षा यानाःच्यै ।

Remember, this body is like a fragile clay pot, make your mind a fortress and conquer Mara with the weapon of wisdom. Guard your conquest always.

- धम्मपद, ४०

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७९४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com
info@anandabhoomi.com

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. २०/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गरौं ।

आनन्दभूमि

सम्पादकीय

सबैले जिम्मेवारी बोध गर्ने पर्छ

कहिं नभएको जात्रा हाँडी गाउँको जात्रा भनेजस्तै नेपालमा विभिन्न कालखण्डमा कहिले रचनात्मक वा सकारात्मक परिवर्तनमुखी आयामिक कार्यहरू हुन्छन् त कहिले नकारात्मक वा राष्ट्रलाई अभ पछि धकेल्नेजस्ता आरोह-अवरोह परिवर्तन प्रवाह देख्ने गरिएको छ । नेपाली मात्रले राष्ट्रकै सर्वाङ्गीन विकासका लागि संविधानसभाबाट ढिलै भएपनि अन्तत्वगत्वा संविधानको घोषणा हुने छ भन्ने युगान्तकारी उत्कट आशा र विश्वास बोकेका थिए । तर त्यसमा ठूलो धक्का लागेको छ, संविधान सभा विघटन भइसकेको छ । के के न होला भनी गङ्गो आशाविश्वास बोकेका सर्वसाधारण जनता अन्यौलमा परेका छन्, ईमान्दारीतारहित पराकाष्ठामा चुलिएको राजनीतिदेखि वाक्कदिक्क छुनु, वितृष्णा जाग्नु स्वाभाविक नै हो । लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालमा दिगो सुखशान्तिसँगै उन्नत नेपाल राष्ट्र निर्माण गर्नेतर्फ सार्वभौमसम्पन्न सोचविचारपूर्वक जसरी अगाडि बढ्नुपर्ने हो, त्यसो नभई विगतमा तोकिएकै समय, अभ पटक पटक थपिएको समयमा पनि संविधान निर्माण नहुने भएपछि जनप्रतिक्षाको घडीमा ठूलो धक्का लागेको छ, संविधान निर्माणजस्तो अत्यन्त महत्त्वपूर्ण मुद्दा ओझेलमा पर्नु, युगान्तकारी जिम्मेवारी कार्यमा तुषारापात छाउनु सबैको लागि दुखद पक्ष नै हुन् ।

आज सम्पूर्ण नेपाली जनमानसमा भय व्याप्त छ, भोलिको नेपाल के होला ? कसो होला ? सहमतिको कुनै विकल्प छैन भन्ने निरन्तर रटान गर्ने, सहमति सहमति भन्दै दिनरात जपना गर्दै हाती आयो हाती आयो फुस्साजस्तो वार्ता-संवादमै सीमित रही कहिल्यै सहमतिमा आउन नसक्नु सम्पूर्ण राष्ट्रकै लागि अभिशाप हुने पो हो कि भन्ने धारणा व्यापक हुँदैछ । जनताको आपसी सद्भाव समेत कायम नभई करै राष्ट्र नै असफल भए के हुने होला ? संविधान सभाबाट ऐतिहासिक जनस्तरीय संविधानको खाकाअनुरूप नयाँ नेपालको परिकल्पना छायाँमा पर्नुमा जिम्मेवार दलका नेताहरू आपसमा मेरो गोरुको बाहै टक्का भनी खिचातानी गरिरहनु, लोकतन्त्रको नाउँमा अतिव्यक्तिवादी मनोमालिन्यतालाई काखी च्याप्नु कारकतत्त्व सावित हुँदैछ । यतिबेला हिलोमा माछा मार्ने प्रवृत्ति भयाङ्किदो छ ।

आजको यो संक्रमणकालीन अवस्थामा सम्बद्धपक्ष सबै सुधारिएर सच्चिएर लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यतामा प्रतिष्ठित भई सहमतीय प्रणाली अंगालेर व्यवहारतः परिवर्तन हुनसके राष्ट्रलाई तार्किक निष्कर्षमा पुन्याउन सकिने हुन्छ । त्यसलाई आत्मसात गर्नेका लागि हाम्रो आपसी विधिव्यहारमा परिवर्तन आउनै पर्छ, यसउसले स्वस्थ मानसिकताको विकास गरी व्यक्तिगत, दलगत स्वार्थभन्दा मानवीय भावको विकास गर्नु अपरिहार्य देखिन्छ । होइन भने भाइफुटे गँवार लुटे भनेकैको हालत भोग्नुपर्ने हुन्छ । बुद्धद्वारा धम्मपदमा निर्दिष्ट वैरभावले वैरभाव कहिल्यै शान्त हुँदैन, अवैरभावले मात्र वैरभाव शान्त पार्न सकिने हुन्छ । तर नेपालमा जिम्मेवार भनाउँदा राजनेताहरू एवं राजनीतिक दलहरू आपसमा जुँगाको लडाई गर्नमै रमाइरहेका छन्, एकले अर्कालाई थचार्ने, सिध्याउनेजस्तो फोहरी खेलमै व्यस्त छन् । मौकामा हिरा फोर्लॉला भन्ने होइन, भन सखाप हुने र सखाप पार्न खेलमा अल्फरहनेहरूले फेरि पनि पछि पछि भन्दै कहिले पो जनताले चाहेको संविधान घोषणा गर्ने हो, यो अत्यन्त चिन्ताको विषय हुनु स्वाभाविक हो । अभ धर्मनिरपेक्षता नै धरापमा पर्ने हो कि भनी हामी सरोकारवालाहरू चिन्तित भएका छौं ।

दिनरात सहमतिका जपनामा ९ अर्बको खर्च भइसकदा ४ वर्ष कठेर फेरि नयाँ संविधान सभाको निर्वाचन हुने हो वा अवसानभइसकेको संविधान सभालाई नै पुनः व्युत्ताउने हो कि, हेर्न बाँकी नै छ । सम्बद्ध जिम्मेवार भनाउँदाहरूको बुद्धि पलाउने कहिले होला ? घैटौमा घाम लागेरै भए पनि रचनात्मक परिणाम आउला भनेर प्रतिक्षा गर्नुको विकल्प देखिंदैन । जे होस् जसरी होस् संविधान सभाबाट जनभावना अनुकूल संघीयतासहित संविधानको उद्घोष गरी राष्ट्रलाई उन्नत-पथतिर लम्काउन सकोस्- यही हार्दिक शुभकामना, भिन्नुना !

निर्माणज्ञ भूमि

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	बुद्धजयन्ती : सम्बोधन	सम्माननीय राष्ट्रपति	४
२.	बुद्धजयन्ती : सम्बोधन	सम्माननीय प्रधानमन्त्री	५
३.	बुद्ध उपदेशको अस्तित्व कहाँ ?	आचार्य सार्की शेर्पा	६
४.	बुद्धधर्ममा वैज्ञानिकताको श्रोत	डा. गणेश माली	७
५.	धर्मको पर्दाभित्र विकसित अर्थम् सुधार	लोकबहादुर शाक्य	११
६.	तिब्बतमा आदर्श नारी भूकुटीको सम्मान	केशरी बज्राचार्य	१४
७.	बुद्ध र मार्कर्त	दिल साहनी	१६
८.	बुद्धधर्म र हास्त्रो वर्तमान जीवन शैली	वजिरज्ञाण	१९
९.	थःपिनि समुदायय् थः हे गुर्जु जुइगु तालिम	कृष्ण	२१
१०.	लिफःपुला: स्वयेवं.....	अष्टमुनि गुभाजु	२१
११.	Buddhism As I understand it.	Prof. Neel Bir Singh Kansakar	२२
१२.	बौद्ध गतिविधि		२४

थेरवाद बुद्धिस्ट एकेडेमी

(Theravada Buddhist Academy) को

भर्नासम्बन्धी जरुरी सूचना

लुम्बिनी बौद्ध विश्व विद्यालयसित सम्बन्धन प्राप्त थेरवाद बुद्धिस्ट एकेडमीबाट यही २०६९ श्रावण सत्रदेखि थेरवाद बुद्धधर्मको स्नातकोत्तर कक्षा (M.A. in Theravada Buddhist Studies) सञ्चालन हुन गइरहेको सहर्ष जानकारी दिई कुनै पनि संकाय (Faculty) बाट न्यूनतम स्नातक तह उत्तीर्ण इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई आवेदनका लागि आहवान गरिन्छ ।

विस्तृत जानकारीका लागि सम्पर्क

थेरवाद बुद्धिस्ट एकेडेमी

विश्व शान्ति विहार, मीन भवन, फोन नं. ४६२२९६४, मोबाइल नं. ९८५१०५२९२८

सम्माननीय राष्ट्रपति
डा. रामवरण यादवज्यूबाट
२५५६ औं बुद्धजयन्तीका उपलक्ष्यमा
आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भूमा
आयोजित सार्वजनिक बौद्ध सभामा
अभिव्यक्त सम्बोधन

उपस्थित भद्रमहिला तथा सज्जनवृन्द !

२५५६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा आयोजित यो सार्वजनिक बौद्ध सभामा उपस्थित हुन पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ । “वैशाख-पूर्णिमा” मा गौतम बुद्धको जन्म भएको, बुद्धत्व प्राप्त भएको र उहाँले महापरिनिर्वाण प्राप्त गर्नुभएको पवित्र दिन हुनाले आजको दिन हामी सबैको लागि महत्त्वपूर्ण र चीरस्मरणीय दिवस हो । बुद्धको शान्ति र अहिंसाको सन्देश आज विश्वमा भन बढी सान्दर्भिक भएको छ भन्ने मलाई लाग्दछ ।

बुद्धको प्रमुख उपदेशहरूमा अहिंसाको पालना गर्दै, सम्पूर्ण मानव जाति एवम् हरेक प्राणीप्रति उहाँले दर्शाउनु भएको दया र प्रेमको सन्देश वर्तमान आधुनिक विश्वमा अझ सान्दर्भिक हुँदै आएको छ । “वैरभावले वैरभाव कहिल्यै शान्त हुँदैन, मैत्रीभावले मात्र वैरभाव शान्त हुन्छ” भनी गौतम बुद्धले दिनुभएको उपदेश हात्रा लागि सधै मननीय र पालना गर्न योग्य आदर्शको रूपमा रहेका छन् ।

विश्वसम्पदा सूचीमा सूचीकृत बुद्धको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनी विश्व शान्तिको मुहान भएकोले यसको विकास राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिष्ठाको विषय हो । बुद्धका महान् उपदेशहरू सामाजिक जीवनमा प्रयोगमा ल्याउँदै असल मानव बन्न, बुद्धसम्बन्धी खोज अनुसन्धान गर्न लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयले सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने अपेक्षा गर्दछु ।

बहुजातीय, बहुभाषीय, बहुसांस्कृतिक, बहुधार्मिक बुद्धजन्मभूमि राष्ट्र नेपाल संविधान निर्माणको अत्यन्त संवेदनशील घडीमा उभिएको छ । राष्ट्र निर्माण र विकासका लागि शान्ति र सद्भाव सहितको सहमति संस्थागत गर्ने ऐतिहासिक जिम्मेवारी हात्रो काँधमा आएको छ । यस सन्दर्भमा हिमाल, पहाड र तराईका हामी सबै नेपाली एक हो भन्ने राष्ट्रिय भावनालाई प्रतिनिधित्व गर्न पनि यथासमयमै संविधान आउने छ भनी मैले विश्वास लिएको हु ।

अन्तमा, आज हामी सबैले बुद्ध-पूर्णिमाका दिन कायिक, वाचिक तथा मानसिक विकारहरूलाई त्यागी असल मानव बन्ने प्रयास गरौ भन्दै यस अवसरमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

नेपालको जय होस्, सबै नेपालीको जय होस् ।
धन्यवाद ।

मिति २०८८ वैशाख २४ गते आइतवार ।

२५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा सम्माननीय प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले दिनुभएको मन्तव्य

वैशाख-पूर्णिमा, बुद्ध-पूर्णिमा, स्वाँयो-पुन्हि मावन इहिसमा एक सुविशेष घटना घटेको दिन हो । इतिहासले एक 'महामानव' (GREAT MAN), एक 'महापुरुष' (SUPER HUMAN) तथा मानव मुक्तिको वैज्ञानिक पथप्रदर्शक जन्माएको दिन हो । २५५६ औं बुद्धजयन्ती मनाउने आजको यस पावन दिन विश्व-शान्तिका प्रवर्तक गौतम बुद्धको जन्म, बुद्धत्वलाभ तथा महापरिनिर्वाण भएको त्रिसंयोगको दिन पनि हो । यस पुनित अवसरमा म नेपाल सरकारको र आफ्नो तर्फबाट महामानव गौतम बुद्धप्रति हार्दिक श्रद्धासुमन र सम्मान प्रकट गर्दछु ।

बुद्धजस्तो वैचारिक तथा आध्यात्मिक क्रान्तिका महामानव नेपाली माटोमा जन्मनु, नेपाल र नेपालीका लागि सर्वोच्च शिखर सगरमाथा भैं विश्व-समुदायमाझ शीर ठाडो पार्नसक्ने गौरवान्वित कारण बन्न पुगेको छ । २५५६ वर्षअगाडि लुम्बिनी, नेपालबाट गुँजिएको विश्वशान्ति र मानवमुक्तिको सन्देश नेपाल र एशिया महादेश मात्र नभई पाँचैवटा महादेशको अन्तरमहादेशीय विश्वको साभा सन्देश बन्न पुगेको छ । यो एउटा साधारण कवि र लेखकको शान्ति-चर्चादेखि संयुक्त राष्ट्रसंघको बडापत्रमा अनिवार्य विषय र एजेण्डा समेत बनिसकेको छ । ऐतिहासिक नालन्दा विश्वविद्यालयदेखि विश्वका उत्कृष्ट विश्वविद्यालयहरूमा वहाँको धर्म र दर्शन, व्यक्तित्व र विचार नियमित अध्ययन अनुसन्धानको विषय बनिसकेको छ । महाकवि रविन्द्रनाथ टैगोरदेखि लिएर विश्वविद्यालय तथा एडविन् आर्नोल्डको 'द लाईट अफ एसिया' महाकाव्यमा वहाँ मानव वंशबृक्षकै 'सुपुष्पिल पुष्प' (blossomed in myriad of human tree) को रूपमा मार्मिक ढङ्गले वर्णन गरिएका छन् । यस ऐतिहासिक पावन दिनमा बुद्धका सर्वकालीन महत्त्वका सन्देशहरू पुनरावलोकन गर्नु जरूरी छ ।

विशेषत: मानव समस्या र समाधानका सम्बन्धमा स्पष्ट, व्यावहारिक तथा वैज्ञानिक मार्ग-दर्शन बुद्धको शिक्षा र दर्शनमा विश्लेषण गरिएको छ । र इसापूर्व छैठौं शताब्दिमा विकास भएको बुद्धधर्म र दर्शनले तत्कालीन पुरातनवादी चिन्तन पद्धतिलाई नै चुनौति दिई क्रान्तिकारी चिन्तन पद्धति विकास गर्न सफल भएको थियो । अदृश्य तथा अविद्यमान 'ईश्वर' र 'स्वर्णलोक' को लोभ देखाएर सोभा सीधा जनतालाई ठिगिखाएको 'पुरोहितवाद' र 'ईश्वरवाद', एउटै मानव समुदायलाई भेदभिन्न गराएको जातिवाद, कुलवाद र वर्णवाद तथा पुरुषाधिपत्य नै समाजमा कायम राख्ने 'लिङ्गभेद' जस्ता धार्मिक अन्धवाद तथा सामाजिक विकृति र विसंगतिहरू विरुद्ध बुद्धका चिन्तन र दर्शन साँच्चिकै क्रान्तिकारी अभियान नै थिए । मानव समस्या र मानव मुक्ति नयाँ दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्न सफल बुद्धधर्मले जनमानसका भित्री हृदयसम्म स्पर्श गर्न सफल भएको हामी पाउँछौं ।

समस्या समाधानको सन्दर्भमा बुद्धको अत्यन्त वैज्ञानिक विश्लेषण सर्वकालीन महत्त्वको विश्लेषण भएको

छ । कुनै पनि समस्या आकस्मिक उपज नभई हेतुसाधक (कारण) सहित क्रमिक विकासको परिणाम हो । अतः समस्या समाधानको प्रक्रिया अपनाउँदा त्यसको मूलकारण (जड) पत्तालगाएर समाधानको उपाय अवलम्बन गर्नुपर्छ । हेतुं पटिच्च सम्भूत- हेतुभेगा निरुचकति अर्थात्, समस्याको कारणलाई निर्मूल गरेमा समस्या आफै समाधान हुन्छ ।

यस सन्दर्भमा नेपालमा विद्यमान राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक समस्या समाधान गर्न वर्तमन सरकारले विगतका कमी-कमजोरी, अन्याय र असमानतालाई हटाएर समानता र न्यायको आधारमा नेपाली जनतालाई शान्ति र संविधान छिटोभन्दा छिटो दिलाउन प्रयास भइरहेको छ । दशवर्ष जनयुद्ध देखि १९ दिने जनआन्दोलन हुँदै नेपाल इतिहासको एक अत्यन्त महत्त्वपूर्ण मोडमा उभिएको छ । यस्तो संगीन घडीमा सम्पूर्ण राजनीतिक दलहरू, पार्टीहरू र नेपाली जनता पार्टी र दलको स्वार्थभन्दा माथि उठेर नेपाली जनताका महान ऐतिहासिक उपलब्धिलाई संस्थागत गर्न संविधान निर्माण गर्न महायज्ञमा सहभागी हुन अत्यन्त जरूरी छ । वर्तमान परिस्थितिमा सम्पूर्ण नेपालीको आशाको केन्द्रविन्दु भनेको अग्रगामी संविधान जारी हुनु हो । यस्तो परिस्थितिमा देशलाई अस्थिरतामा धकेल्ने प्रयास कर्सैबाट

बुद्ध उपदेशको अस्तित्व कहाँ ?

- आचार्य सार्की शेर्पा, बेनी-९, सोलुखुम्बु
sersher333@gmail.com

बैशाख शुक्लपूर्णिमा अर्थात् बुद्ध-जयन्ती शान्ति र अहिंसाका प्रतीक गौतमबुद्धको स्मरणमा भावपूर्ण श्रद्धाभक्ति व्यक्त गर्न दिन । यस दिन विश्वभर विभिन्न कार्यक्रमको आयोजा गरी गौतमबुद्धको सम्फना भयो । लुम्बिनीमा शाक्यवंशीय राजा शुद्धोदन र मायादेवीका सुपुत्रका रूपमा २६३६ वर्षपूर्व, यसै तिथिमा जन्मिएका राजकुमार सिद्धार्थ गौतमको सम्फनामा बौद्धमार्गहरूले विभिन्न बौद्ध विहार, गोम्बा, चैत्य आदि स्थानमा पूजाअर्चनाका साथै विभिन्न कार्यक्रम गरी बुद्धजयन्ती मनाए । हामीले अहिलेसम्मा थुप्रै बुद्धजयन्ती मनायौं र यसपटक पनि मनायौं । बुद्धको यस भूमिमा हत्या, हिसाजस्ता अशान्तिको अन्त्य हुन सकेको छैन । बत्तीमुनिको अङ्घारो भनेजस्तो बुद्ध जन्मेको देशमा अशान्ति मात्रै व्याप्त भइरह्यो । हामी अझै पनि बुद्ध जन्मेको देशका शान्तिप्रेमी जनता भनेर गर्व गर्छौं तर शान्ति, अहिंसा, सामाजिक सद्भावजस्ता उनका सन्देश जनताका बीचमा

हुनुहुँदैन । त्यस्ता सबै खाले दुष्प्रयासहरूलाई चिर्दै हालै प्रमुख राजनीतिक शान्क्रिहरू बीच ५ बुँदे सहमति बनेर संविधानसभाको निर्वाचनपछि पहिलो पटक राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बन्नु अत्यन्त महत्त्वपूर्ण परिघटना हो । यसले अब देशमा शान्ति प्रक्रियाका बाकी रहेका काम पूरा गर्ने र समयमै जनताको संविधान जारी हुने अत्यन्त सकारात्मक वातावरण निर्माण गरेको छ । बुद्धजयन्तीको अवसरमा म नेपाल सरकार र आफ्नो तर्फबाट यस अभियानमा सहयोग गर्न सबै राजनीतिक दलहरू, नागरिक समाज र सबै सरोकारवालाहरूसँग हार्दिक आग्रह गर्दछु ।

जसरी बुद्धले २५५६ वर्ष पहिले नेपालबाट विश्वलाई नै नयाँ चिन्तन र दर्शन सम्प्रेषण गर्न सफल भए २१ औ शताब्दीको विश्वलाई नेपालले ऐतिहासिक तथा अद्वितीय शान्ति र संविधानमार्फत् नयाँ सन्देश दिन सकोस् भन्ने कामना गर्दु । आउनुहोस्, बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीलाई विश्व शान्ति केन्द्र बनाओ ।

'सबै प्राणीहरू सुखी र शान्ति ओउन् ।'

(बुद्धजयन्ती समारोह समिति, २५५६- आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भूमा आयोजित सार्वजनिक समारोह, २४ बैशाख, २०८१)

कहिल्यै पुन्याउन सकेनौ । बरू बुद्धका नाममा राजनीति गरिरहेका छन् । शान्तिका प्रतीक बुद्धका उपदेश फैलाउन सकिएको छैन । महान् विचार र दर्शनका कारणले गौतमबुद्ध विश्वप्रसिद्ध भइरहे । उनका उपदेश, दर्शन र सन्देश विभिन्न विश्वविद्यालय र विद्यालयहरूमा अध्ययन-अध्यापन हुन्छ । जुन प्रकार विश्वले बुद्धलाई सम्मान दिएका छन्, त्यो सम्मान हामीले दिन सकेका छैनौ, जुन दुर्भाग्यको कुरा हो ।

हाम्रो सरकारले बौद्ध संस्कृतिलाई कहिल्यै पनि नेपाली संस्कृतिको रूपमा स्वीकारेन । बौद्ध समाजको मन प्राप्त गर्न सकेको छैन हाम्रो मुलुकले । बुद्धका नाममा करौडौका सहायता मागेर स्वार्थपूर्ति मात्र गरिन्छ । बुद्ध जन्मेको देशमा अहिलेसम्म स्वतन्त्र बौद्ध विश्वविद्यालय सही रूपमा सञ्चालन हुन सकेको पाइँदैन । बुद्ध-दर्शनले मानव समाजका बाधक तत्त्व राग, द्वेष, ईर्ष्याजिस्ता विसंगति, हिसाजन्य आचरण आदि निराकरण गरी समाजमा सद्भाव, प्रेम, भाइचारा, मैत्रीभावको वीजारोपण गर्न मद्दत पुन्याउँछ र समाजलाई शान्ति र समुन्नतितर्फ उन्मुख गर्न सकिन्छ । यसैले पनि सबै नेपाली एकजुट भएर जनसमुदायमा बुद्धको उपदेश फैलाओ ।

बुद्धधर्ममा वैज्ञानिकताको श्रोत

क्र डा. गणेश माली

‘बुद्धधर्ममा वैज्ञानिकताका श्रोतहरू छन् जसको कारण हामी भन्न सक्छौं कि बुद्धधर्ममा वैज्ञानिकता छ, यो वैज्ञानिक-धर्म हो।

वैज्ञानिको मूल मेरुदण्ड भने को कारण-कार्य-सम्बन्ध (Cause-effect relationship) राखी शृंखलाबद्ध भई भूतबाट-वर्तमान भई भाविष्यतिर परिवर्तन क्रमहरू जारी रहेको पद्धति अर्थात् कारण-कार्यवाद वा कारणवाद (Causality) हो। यस दृष्टिलाई केन्द्र बिन्दूमा राखी वैज्ञानिकहरू प्रकृतिमा रहेको यथार्थसत्य पता लगाउने अन्वेषण अनुसन्धानका कार्यहरू गरिरहन्छन्।

वैज्ञानिकहरूको अचल धारणा यो छ कि संसारमा जे जिति भैराखेका छन्, सबै कारणवश भैराखेका छन्, विनाकारण केही पनि हुँदैन। जिति पनि परिवर्तनहरू भैरहेका छन् सबमा कारण-कार्य सम्बन्ध स्थापित भैराखेका हुन्छन्। एउटा परिवर्तन वा घटनाको कारण बित्दा नबित्दै तु रून्त त्यसपछिको घटनाको वा परिवर्तनको कारण उपस्थित भैराख्छन्। यही अटूट सिलसिला प्रकृतिमा जारी रहन्छ र जारी रहेको छ यस विश्वमा अनादिकालदेखि र जारी रहने छ अनन्तकालसम्म। यो विश्वमा एउटा परिवर्तनको प्रकृया छ, जसको न आदि छ न अन्त नै। विश्वमा यसरी परिवर्तन लहरै शृंखलाबद्ध

भई अगाडि बढिरहेको हुन्छ। हाम्रो जीवनको प्रत्येक घडीमा पनि यसरी नै प्रकृया बढिरहेको हुन्छ। जस्तै कि एउटा सानो उदाहरण-

- १) आमाले छोरा रविनलाई भात खान डाकिन्।
- २) चोकमा खेलिरहेको रविन दौडेर आयो।
- ३) भन्याङ्गमा दूध पोखिराखेको रहेछ। रविन भन्याङ्गबाट लड्यो।
- ४) रविनको खुट्टा मर्क्यो। धुँडामा चोट लाग्यो।
- ५) आमाले रविनलाई बोकी नजिकै चिकित्सालय गइन्।
- ६) चिकित्सकले औषधि उपचार गरिदिए।

समाजमा बलिरहेको तृष्णा, स्वार्थ, अहंकार र ममताको आगोलाई धर्मको अभ्यास र आचरणद्वारा कम गर्न सकेमा यहाँ शीतल शान्तिको वर्षा हुनेमा केही सन्देह छैन, साथै बुद्धधर्मभित्रको वैज्ञानिक दृष्टिकोण र प्रचार प्रसारले समाजबाट अन्धविश्वास र मिथ्यादृष्टि हटाउनमा अचूक औषधिको काम गर्न सकिन्छ।

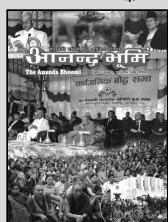
उपरोक्त एउटा वास्तविक घटना (परिवर्तन) को अध्ययन गर्दा हामी पाउँछौं- १) को कारण (cause) ले २) को कार्य (effect) हुनगयो, पुनः (२) को कारणले (३) को कार्य हुनगयो। एवं क्रम (६) कार्यसम्म पनि हुनगयो। यदि (१) नभएको भए (२) हुने थिएन एवं क्रमले (६) पनि हुने थिएन।

संसारमा सबै परिवर्तनहरू यसरी नै भइरहन्छन्। कुनै पनि परिवर्तन कारणवश मात्र हुन्छ र जुन किसिमको जुनबेला जस्तो कारण उपस्थित भयो, त्यहीअनुसार कार्य

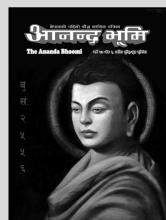
हुनजान्छ। यो परिवर्तनको नियम हो।

भगवान् बुद्धले पनि संसारमा भैरहने परिवर्तनहरूलाई यस्तै प्रकारको दृष्टिकोण राख्नुहुन्थ्यो। यस प्रकारको परिवर्तनलाई (विशेष गरी जीवन चक्रको सम्बन्धमा) उहाँले

यस अङ्क

गताङ्कमा

आनन्द कुटी बुद्धिमत्ता
पढ्दौं पढ्दाओं, समयमै वार्षिक ग्राहक बन्नौं

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०
E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

आनन्द कुटी

प्रतीत्यसमुत्पाद (एउटा बित्तु लगतै अर्को उत्पन्न हुनु) को नाम दिनुभयो । यसैलाई हेतुवाद, कार्यकारणवाद पनि भनिन्छ ।

बुद्धधर्ममा प्रचलित एउटा अति लोकप्रिय गाथा छ -

“ये धम्मा हेतुप्पभवा हेतु तेसं तथागतो आह
तेसंच यो निरोधो एवंवादी महासमणो ।”

पञ्चभद्रवर्गीय भिक्षुहरू मध्ये कान्छो भिक्षु अस्सजिले “छोटकरीमा भएपनि बुद्धको धर्म के हो बताइदिनोस्” भनी तिस्स (भावी सारीपुत्र) ले अनुरोध गर्दा यो गाथा सुनाउनुभएको थियो । यो गाथा सुन्नासाथ तिस्सलाई “जति पनि उत्पत्ति हुने स्वभावका छन्, सबै नष्ट भइजाने स्वभावका हुन्” भन्ने विमल धर्मचक्षु उत्पन्न भएको थियो । संसारमा जातिपति हेतु (कारण) बाट उत्पन्न हुन्छन्, ती हेतुबाट उत्पन्न हुने धर्म र हेतुको निरोध तथागतले आज्ञा गर्नुहुन्छ गाथाको अर्थ यो थियो । अर्थात् कारणवश जो कार्य हुन्छ, कारण नभएमा (निरोध भएमा) सो कार्य पनि हुँदैन । कारणविना कार्य हुँदैन । सो कारण निरोध हुन्नगएमा कारणको परिणामस्वरूप उत्पन्न हुने धर्म (स्थिति, अवस्था) पनि निरोध हुन्छ (रोकिन जान्छ) । विश्वको कुनै पनि धर्ममा नपाइने यो मौलिक दर्शन, केवल बुद्धधर्ममा पाइन्छ । आजभन्दा २६०० वर्षअगाडि जब कि विज्ञानको 'व' पनि शुरू भएको थिएन, यस प्रकारको सिद्धान्त राख्ने बुद्धप्रति वैज्ञानिकहरू समेत नतमस्तक छन् ।

भगवान् बुद्धले प्राणीहरूको जन्म-मरण चक्रलगायत विश्वका सम्पूर्ण परिवर्तनहरूलाई यही दृष्टिकोणले हेर्नुहुन्थ्यो, विज्ञानले पनि यही दृष्टिकोणले हेर्दछ । वैज्ञानिकहरूले पनि यसरी नै देख्दछ ।

यस प्रकारबाट (कारण-कार्य-शृंखलाबद्ध भएर) परिवर्तन भैरहेको यस विश्वमा, आफ्नो मर्जी, मुताविक, जहिले पनि जहाँ पनि जेसुकै गर्नसक्ने कुनै तत्त्वको आवश्यकता वा संभाव्यतालाई न भगवान् बुद्धले देख्नुभयो, न विज्ञानले नै देख्दछ ।

यही (वैज्ञानिक) आधारमा नै अवस्थित भएर भगवान् बुद्धले प्राणीमात्रलाई तडपाइरहेको दुःखरूपी समस्याको वैज्ञानिक विश्लेषण गरी प्राणीमात्रलाई दुःखबाट मुक गर्न उद्देश्य लिएर अन्ततः समाधान पनि गर्नुभयो ।
१) दुःख वास्तवमा के कस्तो हो ?
२) के भएमा के कारणले दुःख उत्पन्न हुन्छ ?

३) के कारणले दुःखको निरोध पनि हुन्छ ? र

४) कुन मार्गबाट जानाले दुःखको निरोध हुन्छ ?

यी ४ वटा प्रश्नहरू सित सम्बन्धित सत्यहरूलाई भगवान् बुद्धले पत्ता लगाउनुभयो । र संसारमा पहिलो पल्ट यसरी प्रकाशित गर्नुभएको सत्यहरूलाई चार श्रेष्ठ सत्य (चतुरार्थ सत्य) को नाम दिनुभयो जुन (१) दुःखसत्य (२) दुःखसमुदयसत्य (३) दुःखनिरोधसत्य र (४) दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदा (मार्ग) सत्य । स्वयं पनि दुःख मुक्त भई, प्राणीहरूलाई दुःख मुक्त गर्न मार्ग बुद्धले प्रकाशित गर्नुभयो । सर्वप्रथम भगवान् बुद्धले सारनाथमा आषाढ-पूर्णिमाको दिन पञ्चभद्र वर्गीय भिक्षुहरूलाई यस चतुरार्थसत्यबारे उपदेश दिएर, धर्मको चक्र घुमाउनुभयो जुन धर्म-चक्रप्रवर्त्तन सूत्रको नाममा त्रिपिटकमा उलिल्लिखित भएको छ ।

यही कारण कार्यवादी प्रतीत्यसमुत्पादी दृष्टिकोणले यस संसारलाई हेर्दा यहाँ जे जति छ सबै, उदय-व्यय धर्म, अनित्य देख्नुभयो । यही उत्पन्न भई विनाश भइजाने स्वभावबाट विश्वमा केही पनि कोही पनि बच्न नसक्ने उहाँले देख्नुभयो ।

नाशवान स्वभाव भएका जे जति छन् सबै दुःखरूप नै छन् यो पनि उहाँले देख्नुभयो, र यसरी आफ्नै स्वभावको कारण प्रतीत्यसमुत्पादी स्वभावका कुनै पनि न आफू हो र आफ्नो हुनसक्ने हुन्छ यो पनि उहाँले देख्नुभयो । बुद्धको दृष्टिकोणमा जस्तै विज्ञानको दृष्टिकोणमा पनि सबै अनित्य हुन् सबै अनात्मा हुन् । अतः सबै नै दुःखमय पनि हुन् ।

सबै (संस्कार) अनित्य छन्, सबै (संस्कार) दुखरूप छन् र सबै (धर्म, स्वभाव) अनात्म छन् भन्ने यी तीन सांसारिक लक्षणहरू माथि पछिका बौद्ध विद्वान्हरू अभ एउटा विशेषण थपी दिए 'सबै शून्य रूप छन्' ।

विश्वमा जे जति छन् सबै चलायमान शक्ति तरङ्गहरू र अणु परमाणुहरू संयोग वियोग मात्र हुन् भनी दृष्टिकोण राख्ने विज्ञानको लागि पनि यी ४ लक्षणहरू सत्य सावित हुनु स्वभाविकै हो ।

बुद्धको समयमा यसरी वैज्ञानिक दृष्टिकोण राख्ने धर्मप्रचारकहरूमा केवल बुद्धकै अद्वितीय स्थान छ । त्यसबेलाका नाम चलेका परिपत्रिआजकहरूमा पूर्ण काश्यप अकृयावादी थिए- जस्को मत थियो न पाप छ न पुण्य, अजित केशकम्बल - भौतिकवादी उच्छेदवादी थिए, चार्वाकहरू जस्तै । प्रकृध कात्यायन- अकृततावादी थिए, मक्खलि गोसाल, दैववादी थिए- जस्को मतअनुसार न

कलेशको हेतु हुन्छ, न शुद्धीको कुनै हेतु हुन्छ, भाग्यअनुसारै हुन्छ, संजय वेलद्विपुत-अनिश्चिततावादी थिए, जो परलोक, देवता, पुण्यापुण्यको विषयमा कुनै निश्चित मत राख्दैनथे । निगण्ठनातपुत- जो चतुर्याम सम्बठी थिए, जो चार प्रकारको संवर (संयम) लाई मान्ये जीवहिसा, पाप वारण गर्ने, वारणकृयामा लाग्ने र पाप रहित हुने । यस प्रकारको जमानामा कारण-कार्यवादी धारणा राख्ने केवल बुद्ध नै थिए ।

प्रतीत्यसमुत्पाद, चारआर्यसत्य, त्रिलक्षण (अनित्य-
दुःख-अनात्म) महास्मृतिप्रस्थान आदि बुद्धधर्मका विषयहरूमा वैज्ञानिकता भएको "लौ आऊ आफैले गरी हेर" भनी देखाउनु हुने, दुःखबाट मुक्त भएको आफैले अनुभव गरी हेर्न सकिने भएकोले विभिन्न मतवाद प्रचार गरी हिँड्नेहरू पनि बुद्धसमक्ष आउन र बहस गर्नेबाट पैर हट्दथे । बुद्धसँग वादविवाद गरी बुद्धलाई हराउन भनी तम्सेर जाने सच्चक परिवाजक स्वयं बुद्धसँग हारेर बुद्धको शरणमा गएका थिए ।

बुद्ध-धर्ममा वैज्ञानिकता भएको आभास हामीलाई

त्रिपिटकअन्तर्गतको अभिधम्मपिटकबाट पनि मिल्छ । अभिधम्ममा बुद्धधर्मका मूल पक्षहरूलाई विभिन्न खण्डहरूमा वैज्ञानिक तरिकाले क्रमशः विभाजन गरी वर्गीकरण गरी संक्षेपमा व्याख्या र विश्लेषण समेत गरिएको छ । अभिधर्मलाई बुद्धधर्मभित्रको अतिरिक्त वा विशिष्ट धर्मको रूपमा लिइन्छ । अभिधर्मको अध्ययन गर्दा विज्ञानको अध्ययन गरेको जस्तो हामीलाई प्रतीत हुन्छ ।

आजको वैज्ञानिक युगमा बुद्धधर्मलाई युग सुहाउँदो धर्म मान्य सकिन्छ । बुद्धधर्म प्रयोगात्मक धर्म पनि हो, केवल सैद्धान्तिक र पाठ गर्न लायकको धर्म मात्र होइन । समाजमा बलिरहेको तृष्णा, स्वार्थ, अहंकार र ममताको आगोलाई धर्मको अभ्यास र आचरणद्वारा कम गर्न सकेमा यहाँ शीतल शान्तिको वर्षा हुनेमा केही सन्देह छैन, साथै बुद्धधर्मभित्रको वैज्ञानिक दृष्टिकोण र प्रचार प्रसारले समाजबाट अन्धविश्वास र मिथ्यादृष्टि हटाउनमा अचूक औषधिको काम गर्न सकिन्छ भन्ने बारे पनि कुनै शंका छैन । बुद्धधर्मको प्रयोगबाट सबैको कल्याण कामना गराउँ ।

गरौ ।

बचता साताहान्त्र

विदीप बचत बाता
कर्मिक बचत बाता
मुहूर्त बचत बाता
सुपुके बचत बाता
स्वावलम्बी बचत बाता

कर्जी तथा साप्टी

घट्टहो तथा नम्बरहो व्याजदरमा
शैक्षिक कर्जा
कृषि कर्जा
भावार अवसाय कर्जा
परायसी कर्जा
हात्वर पर्चब कर्जा

विश्वको कुनै पनि कुनाबाट तम्भिले
रकम प्राप्त गर्ने र पठाउनको लागि
वेष्टन बुनियद मनि ट्रान्सफरको
सुविधा सहित

लुग्निश्चित झायिक्यको लागि आज ऐसिए तै बचत जर्ने बाबी असालौ

बचतमा

१० देखि १६ प्रतिशत

सरमको व्याज प्रतिफल पाइने ।

२० प्रतिशत घट्दो तथा १८ प्रतिशत नघट्ने
व्याजदरमा सजिलै ऋण उपलब्ध गराउने ।

बत्ता नं.: १३२१/०६४/६५

**Dharmasthali Saving
& Credit Co-operative Ltd.**

Dharmasthali, Kathmandu,
Ph: 01-6221461
e-mail: dsccl@yahoo.com
web: dsccl.blogspot.com

सम्झनुहोस्

सुरक्षित बचत, उच्च प्रतिफल एवं सरल कर्जाको लागि राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

संस्थाद्वारा निर्धारित ब्याजदर

निक्षेपतर्फ

१. बचत खाता	ब्याजदर	१०%
२. मुद्रती खाता	त्रैमासिक	एकमुष्ट
६ महिना	११.५०%	१२%
१ वर्ष	१३%	१३.५%
२ वर्ष	१३.५०%	१४%
३ वर्ष	१४%	१५%
३ वर्षभन्दा बढी अवधिको लागि आपसी समझदारीमा ब्याजदर तय गरिनेछ।		
२ वर्षभन्दा बढी अवधिको लागि रु. २ लाखभन्दा बढी रकम राखेमा मासिक रूपमा १४% का दरले ब्याज प्रदान गरिनेछ।		
३. दोब्बर भुक्तानी योजना		
यस योजनाअन्तर्गत ५ वर्ष मुद्रतीमा सँवाको एकमुष्ट दोब्बर भुक्तानी गरिनेछ। यसमा लाग्ने ब्याज कर संस्थाले व्याहोरिदिने छ।		

४. ज्येष्ठ नागरिक पेन्सन योजना

यस योजनामा सरिक हुनेलाई प्रत्येक महिना तोकिएको
निर्धारित रकम प्रदान गरिनेछ, साथै दशै खर्चको रूपमा
डेढ महिना बराबरको थप रकम समेत प्रदान गरिनेछ र
यसमा लाग्ने ब्याज कर संस्थाले व्याहोरिदिने छ।

ऋणतर्फ ब्याजदर

१. विभिन्न कर्जा १९-२०%

२. व्यवस्थापन शुल्क ३%

(भुक्तानी स्पादभित्र चुक्ता गरेमा १% फिर्ता हुने)

३. मुद्रती रसिद धितोमा प्रदान गरेको ब्याजदरमा २% थप

राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

बागबजार, काठमाडौं ३१, फोन : ०१-४२९९२५२

मधुव मञ्जती बालो - याव पापं न पच्चति ।

यदा च पच्चति पापं - अथ बालो दक्खं निगच्छति ॥

पापयागु फल मवःतले मूर्ख थःम्हं यानागु पापयात कस्तिसमान
भालपा: च्वनी, तर गुखुनु पापयागु फल भोग यायेमाली उखुनु तिनि उम्ह
मूर्ख दुःखी जुइ ।

- धम्मपद

सुनौलो कीर्तिपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

धर्मको पर्दाभित्र विकसित अधर्म कुधाक

लोकबहादुर शाक्य

प्रज्ञा ज्ञान भनेको संज्ञा, विज्ञान र प्रज्ञा गरी तीन प्रकारका छन् । संक्षिप्तले थाहा पाउने ज्ञान संज्ञा हो, विशेष दृष्टिले थाहा पाउने विज्ञान अनि धातुलाई केलाएर प्राप्त भएको रस थाहा पाउने ज्ञान प्रज्ञा हो, फेरि ५४ प्रकारका धातुलाई यो यो हो भनी थाहा पाएर कुन कुन धातुबाट के के उत्पन्न हुन्छ, अझ कुन कुन धातु केलाई हेर्दा के के लोप हुन्छ, ती सबै जान्ने ज्ञानलाई प्रज्ञा भनिन्छ । यति मात्र हैन नामस्कन्ध अथवा वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान आदि अरूपतत्त्वलाई पनि उत्पन्न हुँदै समाप्त भएर गएको र उत्पन्न भएको हेतु तथा अन्य नामस्कन्धको गति र अन्त्य भएर गएकोलाई यथार्थ रूपले थाहा पाउने ज्ञानलाई प्रज्ञा भनिन्छ । यस्ता तत्त्वज्ञान नभएको व्यक्तिको चित्तमा अज्ञानले गर्दा उत्पन्न हुने क्लेश हो । क्लेश नष्ट गर्न उपरोक्त तत्त्वज्ञान थाहा पाउने प्रज्ञा-ज्ञान आवश्यक छ ।

जन्म लिन जाने क्लेश होइन प्राणी हो । जन्म हुनेको हेतुमात्र क्लेश हो । क्लेशयुक्त कार्य संस्कार हुन्छ । काय, वाक, चित्त, राग, द्वेष, मोहसहितको कर्म संस्कार हो । संस्कारको हेतु अविद्या हो । अविद्याको रूप आकार रङ्ग वर्ण केही पनि हुँदैन, निरंजन निराकार छ । अविद्यालाई कसैले बनाउनु पर्दैन आफै भईरहन्छ । अविद्यारूपी अन्धकारलाई निर्मूल गर्न उपाय गर्नुपर्छ । उदाहरण यस्तो छ कि - फलामलाई वास्ता नगरी फाली राखेमा खिया लाग्छ, त्यसको लागि प्रयत्न गर्नु पर्दैन । खिया लागेको फलामलाई सफा गर्नुपरेमा मेहनत गर्नु पर्दछ । रातमा बत्ती नबालेमा अँध्यारो हुन्छ । त्यसरी नै यथार्थ ज्ञान प्राप्त भएन भने अविद्याले ज्ञानचक्षु अन्धो बनाइराख्छ । त्यही ज्ञानचक्षु

ज्ञानचक्षुको

नदेखिएकोले मार्ग कुमार्ग थाहा नपाएर अथवा धर्मपाप थाहा नपाएर कर्मको विपाकको भागीदार भएर जन्म तथा मरणको चक्रमा परी कहिले पनि निर्वाणपद प्राप्त गर्न नसक्ने हुन्छ । संसारलाई हेतुप्रत्यय भनी थाहा पाएर हेतुनिरोध गर्नसके निर्वाण प्राप्त हुन्छ अनि पुनर्जन्मको प्रकृया समाप्त हुन्छ । यथार्थ बोध गर्नुपर्ने कुरो त आध्यात्मिक तत्त्वज्ञान नबुझेसम्म जतिसुकै होमादि ध्यान-समाधि भावभक्ति ऋद्धिसिद्धि योगवल भएता पनि निरोध निर्वाणपद प्राप्त गर्न सक्दैन । तथापि सुकर्मको फल सितैमा जान्दैन । लौकिक सुखसम्म प्राप्त हुन सक्छ तर हेतुनिरोध हुँदैन । मुख्य कुरो अविद्यालाई प्रज्ञावान साधकहरूले तत्त्व मात्र हो भनेर प्रज्ञा ज्ञानद्वारा निर्णय गरेर आत्मत्व भइरहेको सबै क्लेशलाई निरोध गरी जन्म मरणको चक्रबाट मुक्त भएको निरोध अवस्था निर्वाणपद प्राप्त गर्न, यथार्थ रूपबाट शील, समाधि, प्रज्ञा बोध गरी व्यवहारमा लागु गर्न सक्नुपन्यो ।

आजकल ठाउँठाउँमा ध्यान तथा विपश्यना केन्द्र स्थापना गरेर ध्यान सिकाउने र चर्या गराउने कार्यक्रम भइरहेको राम्रो कदम भन्नुपन्यो । वास्तविक आध्यात्मि तत्त्व ज्ञान बोध नभएसम्म ध्यान, समाधिभाव, भक्ति गर्दा पनि निर्वाणपद प्राप्त गर्न नसक्ने भनेर उल्लेख भइरहेको विषय चिन्तन मनन गर्न उपयुक्त छ । मुख्य कुरो त आध्यात्मिक विकास गर्नुको लक्ष्य भनेको आफू सुध्रेर व्यक्तित्व विकास गर्नुको साथै समाज सुधार गरेर लोक कल्याणकारी काम गर्नेतिर पनि ध्यान राख्नुपर्ने कुरो बिर्सनु भएन ।

वर्तमान नेपालको धर्म तथा संस्कृतिको वातावरणतर्फ दृष्टि राख्दा कतै बौद्ध विहारमा मानिसको मासु काटेर महांकाललाई अर्पण गरिराखेको छ । कतिपय वज्रयान विहारमा जातपातको भेदभाव, मद्य-मांसको प्रयोग भइरहेको छ । अझ भोज तथा अरू ठाउँमा मद्यपानको

११

प्रभावबाट कतिपयको जीवन बरवाद भइरहेको सुनिन्छ । एक ताजुबको कुरो के छ भने नेपालको राष्ट्रिय बौद्ध संगठन धर्मादय सभाको ६८ औ वार्षिक सभा तथा पदाधिकारी निर्वाचनको सबै कार्यक्रम रद्द गरियो । सभाको नियमित सदस्य भइरहेका भिक्षुहरू पदाधिकारीका उम्मेदवार भयो भने भित्री रहस्यलाई लुकाएर यातायात व्यवसायीले आह्वान गरेको बन्दको निहुँ गरेर निर्वाचनको कार्यक्रम रद्द गरिएको कुरा अध्यक्षले समेत थाहा छैन भने कुरा पनि सुनियो । पहिले भिक्षुहरूले नै चलाइरहेको संघमा पछि लामा र वज्राचार्य समावेश भएको हो । त्यसैले ध्यानी साधक समेत सबै धर्मावलम्बीहरूले विभिन्न विकृतिर पनि दृष्टि राखेर सुधार गर्न गतिशील कदम चलाउन पनि समयको माग हो । माथिको विवाद विषय भन्तेहरूलाई पनि निमन्त्रण गरेर मेलमिलापको वातावरण सिर्जना गर्न सहलहको लागि धर्मादय सभाले बोलाउनुपन्यो भनेर सभाको वैठकमा सुझाव गरेकोमा पनि पटकै प्रयास भएको देखिँदैन ।

मानिस सामाजिक प्राणी भएकोले समाजबाट अलग बस्न सक्दैन, समाजको लागि सकदो स्वरथ सहायक भइरहनु मानव जीवनको सम्य तरिका हो । व्यक्ति स्वरथ र शान्तचित भयो कि घरमा सुखी परिवार हुन्छ । अनि समून्त र शान्तिपूर्ण समाज सिर्जना गर्न सघाउ पुग्दछ । गतिशील समाजद्वारा देशको उत्थान हुन्छ । देशको भौतिक तथा आध्यात्मिक प्रगतिबाट विश्वशान्तिको निमित्त साधन हुने भयो । यहाँ बुद्धधर्म धर्म होइन, हिन्दूधर्म धर्म होइन, क्रिश्चियनधर्म धर्म होइन, मुस्लिमधर्म धर्म होइन, धर्म धर्म नै हो भने आचार्य सत्यनाराण गोयन्काज्यूको कथन उल्लेखनीय छ । वहाँको देशनाको उद्देश्य भनेको एक मात्र धर्ममा आशक्त भै अरु धर्मलाई समान देख्न नसके साम्रादायिक भावना प्रकट हुने भयो । फेरी विश्वमा देखापरेका सबै धर्मको लक्ष्य भनेको 'कुशल मंगल सेवाको काम गर्न वा गराउने, मैत्री, करुणा, समान, भावना विकसित गर्न, नैकिवान-चरित्रवान भएर विवेकबुद्धि प्रयोग गरी राग-द्वेष-मोह-अहंकार-ममकार-निवारण गर्न सत्यतथ्य सिद्धान्त बोध गरेर व्यवहारमा प्रयोग गर्न गराउने पनि सान्दर्भिक भइरहेको छ ।

प्रज्ञा-ज्ञानप्राप्त नभएकालाई बीचबाट उत्पन्न भएको कलेशले नै कर्मको कर्ता भएर कुशल अकुशल कर्म गराउँदछ । यही कर्मको विपाक भोग गर्नको लागि पुनर्जन्म

हुन्छ । जन्म हुने भनेको नै नामरूपको अंग आवश्यकतानुसार धातुसंग्रह भएर शरीर बन्ने हो, त्यसले दुःख-सुखरूपी विपाक भोग गरिरहन्छ । लोकमा कर्म भोग गर्न सबैलाई समान भइरहन्छ । जस्तोसुकै सुख भएता पनि कर्मसुधार नगरी हुँदैन । प्राणीहिसा नगरी तथा शीलधारण र पालन ग-योकि कर्मशुद्ध हुनेभयो अनि शान्त, शीतल कर्मसुधार भयो कि पापनिवारण हुनेभयो । संसार समुद्रबाट उत्तीर्ण हुन कल्याणमित्रको संगत आवश्यक पर्दछ । दुःखबाट मुक्त हुने कामना गरी श्रद्धाबल बनाउनु पर्दछ । परिशुद्ध चरणशील राम्ररी पालन गर्नु पर्दछ । सहनशीलबाट पुरानो पाप कटाउन सकिन्छ वीर्यवलले आलस्यलाई जितेर चित चञ्चल नगर्नका लागि ध्यान समाधि गर्नु पर्दछ । विपाक भोग गर्न नपर्नको लागि मैत्री र करुणाद्वारा शुद्धात्मा हुनसक्नु पर्दछ । जागृत हुनको निमित्त स्मृतिभावना गर्नु पर्दछ । थाहा नभएको थाहा पाउन चक्षु खोल्नु पर्दछ । अहंभाव हटाउन तत्त्व ज्ञान विश्लेषण गर्नसक्ने महाप्रज्ञा बल चाहिन्छ ।

अँध्यारो ठाउँमा बसेर चित्तमा अशान्ति भएकोलाई उज्यालो पायो भने अँध्यारोको साथै मनको अशान्ति पनि हटेर गएजस्तै अज्ञानान्धकारमा परेर छट्पटिएकालाई पनि ज्ञानरूपी उज्यालो प्राप्त भयो भने संसारको दुःखले छाडेर जान्छ । दिउँसोको उज्यालो सूर्य, रातीको बत्ती हो, अज्ञानान्धकारलाई उज्यालो यथार्थ ज्ञान हो, पञ्चस्कन्ध, पञ्चइन्द्रिय, पञ्चनीवरण स्वतन्त्र रूपले अज्ञानान्धरकारमा परिरहेको बन्धनबाट मुक्त हुने प्रज्ञा हो । ज्ञानरूपी उज्यालो भनेको प्रज्ञा-प्रदीप हो । जसले तम भने अन्धकारलाई निर्मूल पार्दछ । प्रज्ञा-प्रदीप प्राप्त गर्नको लागि चित्त स्थीर बनाउनु पर्दछ । प्रज्ञारूपी बत्ती स्थीरले बाल्न हावा रोक्नु पर्दछ । हावा रोक्नुको अर्थ शीलरक्षा गर्नु हो । शीलरक्षा गर्नको लागि वीर्यबल चाहिन्छ । वीर्यवल बनाउन दुर्गति देखेर भय हुने हुनु पर्दछ । दुर्गतिदेखि डराउने हुनलाई विचारवान हुनु पर्दछ । विचारवान हुनलाई राम्रो सत्संगत चाहिन्छ ।

प्रज्ञा-प्रदीप प्राप्त हुनासाथ आत्मा हो कि अनात्मा हो यथार्थ थाहा पाउँछ । यो शरीर चतुर्महाभूतमय हो भनेर स्पष्ट बोध हुन्छ । नाम र रूपको जीवमा सुख कि दुःख त्यो पनि थाहा पाउँछ । सुख र दुःखको कारण बुझेपछि भवचक्रबाट मुक्त हुन सक्छ । यसको मूल उपाय सम्यक्

स्मृति हो । सम्यक् स्मृतिको भावनाविना योग मात्र गरेर साकार वा निराकार ब्रह्मलोकसम्म मात्र प्राप्त हुन्छ । हेतुनिरोध हुँदैन किनभने नाम र रूप निरोध नभएसम्म समाधि सुखले मात्र लोकोत्तर प्राप्त हुँदैन । समाधि बलको पुण्य सकिनासाथ पुनः संसार चक्रको भागी हुनु पर्दछ । पुनर्जन्मको हेतु-वीज-सलाइमा आगो भए जस्तै लुकेर रहने फै समाधिमा सुखरूपी हेतु लुकेर बसेको हुन्छ । ब्रह्मलोकमा आयु अत्यन्त नै दीर्घ हुनाले योगीको मनमा यही नै हो मोक्ष भनी विश्वास गरी बस्छ । जहाँ आयु हुन्छ, जस्तिसुकै लामो आयु भएपनि एक दिन समाप्त हुन्छ । आवागमनबाट मुक्त हुने इच्छा छ भने स्मृतिप्रस्थानको ज्ञान-साधना नगरी हुँदैन । मुक्तिको उपाय यो एउटा सिवाय अरु छैन । स्मृतिप्रस्थानको चर्याविना मुखले मात्र पुनर्जन्म छैन भनेर भन्नेहरूलाई उच्छेदवादी भनिन्छ ।

संसारमा देखापरेका सबै जस्तो धर्म, ईश्वरवादी आत्मवादी भइरहेको छ । तर बुद्धधर्मको मौलिक सिद्धान्त अनीश्वरवाद तथा आनात्मावाद हुन् । यो कुरा बुझन कठिन भएकाले नेपालको धेरै जसो बौद्धहरू ईश्वरवादी भइरहेका भनी भन्नुपर्ने अवस्था छ । वज्रयान बौद्ध तन्त्रमा देखापरेका देवदेवीहरू काल्पनिक रूपान्तरण प्रज्ञामूर्ति मात्र हो भनेर स्पष्ट उल्लेख गरिराखेको भएपनि धेरैजसो वज्रयानीहरू नै ईश्वरवादी देखिन्छन् । वज्रयान दीक्षाको मूल दर्शन सप्तत्रिंशत् सम्बोधिपाक्षिका (४-सम्त्युप्रस्थान, ४-सम्प्रहाण, ४-ऋद्धिपाद, ५-इन्द्रिय, ५-बल, ७-बोध्यङ्ग, ८-आर्याष्टाङ्ग मार्ग) हो । त्यस दर्शन बोध गर्नको लागि चक्रसम्बर वज्रवाराही र अरु ३६ सम्वरहरू गरेर ३७ देवताहरू कल्पना गरिराखेको मनसाय १/१ देवताको १/१ दर्शन स्पष्ट बुझेर चर्या गर्ने प्रगतिशील पाइला हो । यस पथ अनीश्वरवाद तथा वैज्ञानिक भएपनि वज्रयान सम्प्रदायका अधिकांश महानुभावहरूले यो गम्भीर दर्शन बोध गर्ने प्रयास गरेको देखिएन । यथार्थ रूपले बुद्धधर्ममा सर्वशक्तिमान ईश्वर मान्नु नपर्ने अवश्य पनि हो । तर बुझनुपर्ने कुरा के छ भने देवताहरूसँग गुण हुन्छ । देवदेवीप्रति श्रद्धा प्रकट गर्नुको मनसाय वहाँहरूसँग भएको गुणद्वारा प्रेरणा लिएर ज्ञान वृद्धि गर्ने लक्ष्य हो । अफ्प स्पष्ट गर्ने हो भने ज्ञान गुण हासिल गरेर नै देवसमान हुने महान उद्देश्य हो ।

सर्वशक्तिमान ईश्वर मान्योकि आत्मवादी पनि भइरहेको देखिन्छ । माथि उल्लेख भएको सिद्धान्तअनुसार कर्मको कर्ता नै कलेश हो । कर्मको विपाक भोग गर्न ज्ञानाङ्गभूमि

पुनर्जन्म हुने रहेछ । आत्मा सर्वे होइन । हेतु निरोध नभएसम्म पुनर्जन्म हुने बुद्धधर्मको मनसाय हो । त्यसैले हेतुनिरोध गर्न कल्याण मित्रहरूको सतसंगत गरेर शील, समाधि, प्रज्ञा बोध गरेर पूर्णरूपमा चर्या गर्नसके निर्वाण प्राप्त हुन्छ । मुख्य कुरो त कर्म शुद्ध गरेर राग, द्वेष, मोह, अहंकार र ममकार निर्मूल गर्न ज्ञानरूपी तेजप्राप्त गर्नको लागि तत्त्वज्ञान बुझेर स्मृतिप्रस्थानको ज्ञान-साधना गर्नुपर्ने बिर्सनुभएन । आजकल नेपालको बुद्धधर्मको परिस्थिति चिन्तन मनन गर्दा बौद्ध विहार संघ, संस्था, ध्यान केन्द्र खोलिराखेको कार्य प्रशंसनीय छ । तर पूर्णरूपमा व्यवहारमा प्रयोग गर्नसक्ने भने दुर्लभ भन्नुपन्यो । त्यसैले विशेष गरेर बुद्धिजीवी वर्ग तथा ध्यानी महानुभावहरूले माथि उल्लेख भएका यथार्थ प्रज्ञा बोध गरेर निर्वाणको बाटोमा अग्रसर हुन हेतुप्रत्यको गतिशील सिद्धान्त बोध गरी चर्या नै गर्न दरिलो दृष्टि राख्न सकोस् भनेर सविनय प्रार्थना गर्दछु । साथै बुद्धधर्मको मौलिक सिद्धान्त अनीश्वरवाद तथा अनात्मावादलाई व्यापक प्रचार प्रसार गरेर व्यवहारमा उतार्नु पनि सान्दर्भिक देखिन्छ ॥ अस्तु ॥

(सन्दर्भ पुस्तक : बौद्धऋषि महाप्रज्ञाकृत परमार्थ ज्ञान दर्शन, अनुवादक यिष्ठु विशुद्धानन्द प्राणपुत्र)

लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०७२

पश्चिम नेपाल बस व्यवशायी संघद्वारा
पर्यटकीय धार्मिकस्थल लुम्बिनीबाट स्तरीय दिवा
सेवा ननस्टप दुरिष्ट बस संचालन भएको
सहर्ष जानकारी गराउँदछौ ।

भैरहवा, पाल्पामा समेत स्तरीय
बस सेवा उपलब्ध छ ।

कलांकी शाखा : इन्चार्ज रामबहादुर कुँवर
फोन: ९८४१३४४०६४

तिब्बतमा आदर्श नारी भृकुटीको सम्मान

केशरी वज्राचार्य

नेपालकी राजकुमारी भृकुटीले भगवान् बुद्धको उपदेशलाई तिब्बत-चीनमा फैलाउन आफ्नो तर्फबाट कति योगदान गरिन् भन्ने विषय अहिले इतिहास भइसकेको छ । बौद्ध वाङ्मयमा यसबारे थुप्रै चर्चा छ । विद्वान् अन्वेषक लेखकहरूले

उनका बारे अनुसन्धानमूलक साहित्यिक कृतिहरू नै तयार गरिसकेका छन् । तैपनि उनको योगदानलाई गौण बनाउने खालका कतिपय विवादास्पद अभिव्यक्ति पनि आउने गरेको छ । नेपालमा नै यस किसिमको विवादास्पद बयान आउनु कदापि उचित देखिएन । अज्ञानताबस अध्ययनको कमीलेगर्दा यदाकदा त्यस्ता अभिव्यक्ति दिने कृयाकलाप हुनु भृकुटीजस्ता राष्ट्रिय विभूतिको गरिमायुक्त पगरी पाइसकेकी आदर्श नारीप्रति अन्याय हुन्छ । उनको योगदानलाई नै ओभेलमा पार्ने दुस्साहसबाहेक केही होइन ।

म इतिहासविद र इतिहासको विद्यार्थी पनि होइन । एक सचेत नागरिक र बुद्धका अनुयायीका हैसियतले म के भन्न चाहन्छु भने कसैले पनि इतिहाससम्मत कुनै पनि प्रमाणित विषयलाई लत्याएर आफ्नो अल्पज्ञानको विद्वता देखाउने धृष्ट्या देखाउनु उचित हुँदैन । यसका लागि हामीसंग कैयौं उदाहरणहरू छन् । भगवान् रामको अर्धाङ्गिनी सीताको माइती नेपालको जनकपुर हो भन्ने पुरातात्त्विक प्रमाण भेटिएको छैन । पौराणिक मान्यता र

विश्वासका आधारमा रामायणजस्ता आध्यात्मिक ग्रन्थलाई लत्याउने हिम्मत कसैमा छैन । राम र सीताको आदर्श दक्षिण एसियाली क्षेत्रकै प्राचीन संस्कृतिको मूल आधार बनिसकेको छ । तर भृकुटीको योगदानलाई अध्ययन गर्दा उनी ऐतिहासिक धरातल भएकी एक विदुषी नेपाली नारी हुन् । उनी छैठौं- सातौं शताब्दीमा लिच्छवी शासनकाल छँदाका तत्कालीन शासक महासामन्त अंशुवर्माकी छोरी हुन् भन्ने कुरा स्पष्ट छ ।

सीतालाई भारतकी एउटी आदर्श नारीका रूपमा चित्रण गरिए जस्तै भृकुटीलाई तिब्बत-चीनमा उच्चसम्मान दिएर आदर्श नारी तथा हरितताराको रूपमा दर्शन गरिन्छ । उनले बुद्ध-उपदेशअनुसार ब्यबहार गर्ने जुन उच्चआदर्श र मुल्य स्थापना गरिन् त्यसबाट राजा सङ्घचनगम्पो अत्यन्त प्रभावित थिए । यही कारण उनले तिब्बती नागरिकहरूबाट असीम माया र राम्रो सम्मान अद्यापि पाइरहेकी छन् । सङ्घचनगम्पोकी अर्की चिनियाँ रानी यद्यपि उनलाई स्वेततारा नामले पुकारिन्छ । भृकुटीको विद्वताबाट आजित थिइन् । भनिन्छ, उनको भृकुटीप्रतिको भावना राम्रो थिएन ।

भृकुटीले तिब्बतमा देखाएकी सुभक्तुभ विद्वतापूर्ण कार्यबाट उनको माइती नेपाललाई समेत तिब्बती जनता निकै आदरका साथ हेर्ने गर्दैन् । उनले नेपाल र तिब्बतबीचको सम्बन्ध बुद्धको मैत्री सन्देशअनुसार अघि बढाउने थुप्रै कार्य गरिन् । नरेश सङ्घचनगम्पोलगायत तिब्बती जनतालाई बुद्धधर्ममा दीक्षित गराउन भारत र नेपालबाट केही विद्वानहरूलाई तिब्बतमा फिकाएर शिक्षादीक्षा दिलाउने कार्य गरिन् । यद्यपि गुरु पञ्चसम्पव, अतिसा दीपङ्कर आदी गुरुहरूबाट तिब्बतमा बुद्धधर्म संस्कृतिको जग बसाउन आफ्नो तर्फबाट अतुलनीय योगदान भएको छ । त्यसै जगमा भृकुटीले आफ्नो तर्फबाट इँटा थाने काम गरिन् । जुन मिलको पथर बनेको छ ।

उनलाई राष्ट्रिय विभूति
घोषणा गरेकोमा पनि नाक
खुम्च्याउनेहरूको कमी छैन । अझै
उनलाई अनावश्यक विवादमा तान्ने
दुस्साहस समेत भएको देख्नु/सुन्नु
परेको छ । कस्तो विडम्बना ? कत्रो
धृष्टता ? यसले त आकाशमा
फर्किएर थुक्नेहरूले आफै यसले
मुखमा छिटापरेको देख्नुपर्छ भन्ने नेपाली
उखान चरितार्थ गरेको छ ।

भृकुटीले राजपरिवारको विवाहमा जनताबाट कर उठाउने प्रथाको विरोध गरेर त्यसलाई बन्द गर्न राज्यलाई विवर सारिन् । फलस्वरूप उनलाई दाइजोको रूपमा भगवान् बुद्ध, देवी ताराका अत्यन्त कलात्मक सुन्दर मूर्तिहरू दिइयो । जो आज पनि सिगात्सेको एउटा मन्दिरमा नेपालतर्फ फर्काएर राखिएको छँदैछ । विदेशी पर्यटक तथा दर्शनार्थीहरूको आकर्षणको केन्द्र बनेको छ । ल्हासाको रामोँग्मा उनको मूर्तिलाई मन्दिरमा सजाएर राखिएको छ । उनले नेपालबाट दाइजोमा लगेका थुप्रै बौद्ध ग्रन्थहरू त्यहाँ सुरक्षित राखिएको छ । ठूला ठूला विद्वान रिम्पोछेहरूको लहरमा उनको मूर्ति सजाएर राखिएको

देख्न सकिन्छ । विदेशमा त्यति ठूलो सम्मान भइरहँदा नेपालमा के भएको छ ? उनलाई राष्ट्रिय विभूति घोषणा गरेकोमा पनि नाक खुम्च्याउनेहरूको कमी छैन । आफै उनलाई अनावश्यक विवादमा तान्ने दुस्साहस समेत भएको देख्नु/सुन्नु परेको छ । कस्तो विडम्बना ? कत्रो धृष्टता ? यसले त आकाशमा फर्किएर थुक्नेहरूले आफै मुखमा छिटापरेको देख्नुपर्छ भन्ने नेपाली उखान चरितार्थ गरेको छ ।

दक्षिणी छिमेकी मुलुक भारतले बुद्धको महानता संसारमा दिन दुझुणा रात चौगुणा फैलिरहेको कारण आफ्ना प्रचार सामग्रीहरूमा बुद्धको जन्म उत्तरी भारतमा भएको थियो भनेर कहिलै थाकेका छैनन् । यथार्थ अर्कै भए पनि उनीहरू त्यस्तो प्रचारबाजीबाट थाकेका छैनन् । तिब्बत-चीनका जनताले भृकुटी तिब्बतमा जन्मिएका थिए भनेर हालसम्म प्रचार गरेका छैनन् । नेपालमा भृकुटीको महानतालाई बिर्सर उनी त महासामन्त अंशुबर्माकी छोरी नै हैन । उनी तिब्बतमा व्यापार गर्न गएका नेपाली व्यापारीका छोरी हुन् । राजकुमारी नै हैन भन्नेजस्ता कुतर्क गर्नेहरूले विवादास्पद बनाउँदै जाने हो भने कुनै दिन उनको जन्म तिब्बतको दक्षिण प्रान्तमा भएको थियो भनेर कसैले प्रचार गर्न थालेमा हामी कुन मुखले प्रतिवाद गर्ने ?

वास्तवमा यस्ता अनर्गल प्रलापहरूको चर्चा गर्नु आवश्यक छैन भन्ने हो भने कुरा अर्कै हो । तर गलत गरिकाले अनर्गल प्रलाप गरिहिँडनेलाई जवाफ कसले दिने त ? भगवान् बुद्धकै पालामा पनि बुद्धमाथि अनर्गल आरोपहरू लगाउनेहरू थिए । तिनीहरू बुद्धको प्रभावबाट हतास भएर मानिसहरूमा अनावश्यक भ्रम फैलाउन चाहन्थे । तर बुद्धको सत्यताको अगाडि उनीहरू स्वतः परास्त हुय्ये । संसारमा बुद्धको महानताको प्रभाव बढिरहेको समय छ । त्यसैले बलेको आगो ताजेहरू पनि नभएका हैनन् । कसैले गलत विवादास्पद कुरा उठाएर भ्रम फैलाउन चाहन्छ भने त्यसको सही ढङ्गले प्रतिवाद गर्ने व्यक्ति वा निकाय हुनु जरुरी छ ।

कुनैबेला नेपालमा नै एकजना स्वनामधन्य इतिहास पढाउने एक शिक्षकले राहुल बुद्धका छोरा नै हैन भनेर यशोधराको पतिव्रतामाथि नै कुठाराधात गर्न दुराशयले विवादास्पद लेख सार्वजनिक गरेका थिए । त्यसबेला केही मानिसहरू त्यस व्यक्तिसित नराप्रोसेंग नै रिसाएर इतिहासलाई नै अनादर गर्दै लेख्ने मानिसको हात काटि दिनु पर्छ सम्म भन्न थालेका थिए । एकजना हलिउडका हास्य कलाकारले आफ्नो चलचित्रमा बाढीबाट बच्न बुद्धमूर्तिको काँधमा चढेको देखाएका थिए । बुद्धप्रति अनादर भयो भन्दै त्यसको पनि संसारभरी नै इन्टरनेटमा घोर विरोध भएको थियो । बर्टलुवी नामका हलिउडका चलचित्र

निर्देशकले लिटिल बुद्ध नामको चलचित्र बनाएका थिए । त्यसमा एकजना अवतारी लामाको बाल्यकालको प्रसङ्ग थियो । त्यो चलचित्रको सुटिङ्ग भक्तपुरमा हुनेवाला थियो । तत्कालीन सञ्चारमन्त्री कहाँ एक हुल मानिसहरू गएर विरोध गर्दै बुद्धलाई लिटिल भन्न पाइँदैन, महान बुद्धलाई लिटिल भन्नेमाथि कारबाही हुनुपर्छ, होइन भने हाम्रो छातीमा गोली ठोक भन्दै मानिसहरू जोसमा आएर मन्त्रीलाई घेराउसम्म गर्न पुगेका थिए ।

यी सबै त भावनाका कुरा भए । कुनै पनि सत्यतश्यको खोज नगरी कसैले पनि कुनै कुरा भन्नु लेख्नुभन्दा अगाडि राप्रोसेंग सोचिचार गर्नुपर्छ । अन्यथा अनावश्यक विवाद उठनु राप्रो होइन । मेरो मनसाय कुनै पनि कुरालाई सत्यतश्यषिग्ना नै कल्पनाको भरमा तर्क दिएर विवादास्पद बनाउनु राप्रो होइन । विषयको गहिरो अध्ययन र ज्ञान जरुरी छ ।

भृकुटी ऐतिहासिक आदर्श नारी हुन् । उनको आदर सम्मान नेपालमा पनि खुल्ला हृदयले हुनुपर्छ । सकिन्छ भने उनको योगदान बारे थप अनुसन्धान गरेर चलचित्र नै किन नबनाउने ? यो विचारणीय कुरा हो ।

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिलै नगर्नु

पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु ।

आफ्नो चित्तलाई (मन) शुद्ध गर्नु

यहि नै बुद्धको उपदेश हो ।

बिश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं.: ०१-२२९२२३०, ९७२१४०२९०५/३२०५४४

E-mail: vmtautoparts@wlink.com.np

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि

गाडिका पार्ट्सहरूको लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

बुद्ध के मार्क्स

दिल साहनी

पुष्पलालले आफ्नो जीवनको पछिल्लो चरणमा हामीसित कुराकानी गर्दा बुद्ध-दर्शनको चर्चा गर्दथे र भन्दथे- बुद्धको चिन्तन प्रणाली बडो वैज्ञानिक रहेछ । कुरा साँचो हो । बुद्धको चिन्तन प्रणाली ठीक त्यसरी नै वैज्ञानिक छ जस्तो कि हेगेलको चिन्तन प्रणाली वैज्ञानिक छ । मार्क्सले हेगेलको बारेमा बोल्दै भनेका छन् उनले टाउकाको भरमा उभएको हेगेलको दर्शनलाई खुट्टाको भरमा

जमिने बनाएका मात्र हुन् । जसरी हेगेलको दर्शन भौतिकवादी हुँदूहुँदै पनि उनले विचारलाई निर्णयक मानेर अध्यात्मलाई प्रश्नय दिए, ठीक त्यसरी नै बुद्धले पनि भौतिकवादी दर्शनलाई मान्दामान्दै पनि जन्म-पुनर्जन्मलाई भौतिक कुराभन्दा पनि आध्यात्मिक कुराको रूपमा व्याख्या र विश्लेषण गरे । यद्यपि बुद्धको आध्यात्मिक चिन्तनभित्र पनि मनोवैज्ञानिक चिन्तन पाइन्छ । यति हो उनको मनोवैज्ञानिकले विज्ञानलाई भन्दा पनि आध्यात्मवादलाई बल पुन्याएको छ । यति भएर पनि बुद्ध मूलतः भौतिकवादी नै थिए । उनको चिन्तन वा दर्शन वैज्ञानिक थियो, भौतिकवादी थियो ।

बुद्ध आफ्ना समयका सबभन्दा बढी क्रान्तिकारी व्यक्तित्व थिए । उनले हिन्दू समाज र धर्मको कट्टरतामाथि ठूलो जेहाद छेडेका थिए । उनले जातपातको जालो च्यातच्युत पार्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए । उनले जातीय भेदभावका विरुद्धमा सशक्त आन्दोलन संचालन गरेका थिए । बुद्धका दृष्टिमा मानिस ठूलो दिल्ले हुन्थ्यो जातले होइन । बुद्ध व्यक्तिवादी जविन शैलीको घोर विरोधी थिए । उनी सामूहिक जीवनयापन गर्न चाहन्थे । उनी भन्दथे- हामी संघको शरणमा जानु पर्दछ । हामी बुद्धको संघलाई कम्युनिष्टहरूको जनकम्युन पनि भन्न सक्दछौं । बुद्धको

संघीय जीवन र कम्युनिष्टहरूको जनकम्युनको जीवनमा आकाश पातालको फरक भए पनि स्पिरिट एउटै थियो । त्यो स्पिरिट थियो सामूहिक जीवन शैली, सामूहिक जीवनयापन ।

बुद्धले आफ्नो जीवनको अन्वेषणमा वा अध्ययनमनन र चिन्तनमा चार आर्यसत्यलाई पत्ता लगाएका थिए । यसैलाई उनले चतुरार्थसत्य भनेका थिए । बुद्धले पत्ता लगाएका चार सत्य थिए- १) संसारमा दुःख छ । (२) दुःखका कारण छन् । ३) दुःखलाई हटाउन सकिन्छ । ४) दुःखलाई हटाउने निश्चित

बाटा छन् । बुद्धका यी विचार द्वन्द्वात्मक चिन्तनमाथि आधारित छन् । भौतिकवादी चिन्तनमाथि आधारित छन् । उनको यो चिन्तनको कारणबिना कुनै कार्य हुँदैन भन्ने वैज्ञानिक तर्कशास्त्रमा आधारित छ । वैज्ञानिक चिन्तनमाथि आधारित

छ । आगो नभई धुँवा हुँदैन भनेजस्तै कुनै कारण नभई दुःख हुँदैन । दुःख छ भने दुःखको कारण छ । दुःख छ भने दुःखलाई हटाउन पनि सकिन्छ । दुःखलाई हटाउने आवश्यक केही बाटा वा उपाय नहुन्छन् । ती उपाय वा बाटालाई बुद्धले अष्टाङ्गिक-पथ भनेका छन् । ती आठवटा बाटाहरू यी हुन्- सद्विचार, सद्भाव, सद्बोली, सद्कार्य, सद्जीवन, सद्प्रयास, सद्मति र सद्ध्यान ।

बुद्धले दुःखको दुःखको अन्तिम कारण जगत् र जीवनप्रतिको भ्रमलाई बताए भने मार्क्सले दुःखको कारण मानवद्वारा मानव शोषणलाई बताए । बुद्धले दुःखदेखि मुक्ति अर्थात् निर्वाणको बाटो इन्द्रियमाथिको विजयलाई बताए भने मार्क्सले वर्ग संघर्षलाई बताए । बुद्धले मानव समाजको लागि उपयुक्त बताए । बुद्धले मानव समाज भिक्षाटनबाट चल्ने संघीय समाजलाई बताए भने मार्क्सले सामूहिक उत्पादनमा आधारित जनकम्युनलाई बताए । बुद्धले सुरुमा नै सरकार वा राज्ययन्त्र विनाको

समाज व्यवस्था भिक्षाटनबाट चल्ने संघीय समाजलाई बताए भने मार्क्सले सामूहिक उत्पादनमा आधारित जनकम्युनलाई बताए । बुद्धले सुरुमा नै सरकार वा राज्ययन्त्र विनाको

समाजको परिकल्पना गरे भने मार्क्सले अन्तिम अवस्थामा मात्र राज्य यन्त्र विनाको पूर्णतः स्वतन्त्र समाजको परिकल्पना गरे । दुबैको चिन्तन र दर्शनमा धेरै फरक भए पनि लक्ष्य एउटै रह्यो- सुखी समानतामा आधारित मानव समाजको सृजना ।

बुद्धले यस संसारलाई स्थिर रूपमा हेरेका र बुझेका छैनन् । उनले यस संसारलाई गतिशील मानेका छन् । परिवर्तनशील मानेका छन् । यो बुद्धको भौतिकवादी चिन्तन हो । बुद्धको क्षणभंगुरताको सिद्धान्त मार्क्सवादसित मेल खान्छ । द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी सिद्धान्तसित मेल खान्छ । उनले संसारको परिवर्तनको प्रकृतिलाई दीपशिखासित तुलना गरेका छन् । जसरी दीपशिखा हेर्दा निरन्तर बलिरहेको देखिन्छ तर यथार्थ यो होइन । दीपशिखा पुरानो शिखा निर्मै जान्छ र नयाँ शिखा बल्दै जान्छ । यसरी निर्मै गरेको पुरानो दीपशिखाका ठाउँ बल्दै गरेको नयाँ शिखाले लिन्छ । संसारको क्षणभंगुरता वा परिवर्तनशीलतालाई बुझाउने दीपशिखाको उपमा बुद्धकै समकालीन ग्रिकका भौतिकवादी दार्शनिक हेराकिल्टसको बगिरहेको नदीको पानीको उपमासित मेल खान्छ । संसार पलपल परिवर्तनशील छ भन्ने मान्यता राख्ने हेराकिल्टसले भनेका थिए-कसैले पनि त्यही नदीमा दुईपल्ट पाइला राख्न सक्दैन । यस कारणले पनि जब उसले दोस्रोपल्ट पाइला राख्दछ नदीको पहिलेको पानी बगिसकेको हुन्छ । कार्ल मार्क्सले मार्क्सवादको विकासमा हेराकिल्टसको पलपल परिवर्तनको सिद्धान्तलाई मान्यता दिएका छन् । महत्त्व दिएका छन् ।

मार्क्सवाद भगवान्को अस्तित्वलाई मान्दैन । मार्क्सवाद भन्दछ- भगवान्ले मान्छे बनाएको होइन कि बरू मान्छेले आफ्नो लागि भगवान्को सृष्टि गरेको हो । यस्तै कुरा लगभग बुद्धको समयमा ग्रिक दार्शनिक जेनोफनिजले भनेका छन् । उनको भनाइ छ- मान्छेले आफ्नो लागि आफूजस्तै भगवान्को सृष्टि गरेको हो । यसैले त अफ्रिकाको कालो जातिले कालो अनुहार र थेचो नाक भएको भगवान्को सृष्टि गन्यो । गोराहरूले आफूजस्तै गोरो छाला र नीला आँखा भएका भगवान्को सृष्टि गरे । बुद्धलाई सोधिएको थियो भगवान छन् कि छैनन् । बुद्धले त्यसको कुनै उत्तर दिएनन् । यसको अर्थ के थियो भने बुद्धले भगवान्को अस्तित्वमाथि विश्वास गर्दैनथे । बुद्धले आफ्ना शिष्यलाई कहिले फलानो भगवान्लाई पुज भनेनन् । बुद्धले खालि ध्यानमा विश्वास गरे । ज्ञानमा विश्वास गरे । सत्यमा विश्वास गरे । कल्पनामा होइन यथार्थमा विश्वास गरे तर पनि उनका अनुयायीहरूले

बुद्धलाई नै भगवान् बनाइदिए । उनलाई नै भगवान्लाई जस्तै पूजा गर्न थाले । उनका मूर्ति बनाएर उनीप्रति श्रद्धा र भक्ति प्रदर्शित गर्न थाले । यसैले होला संसारमा सबभन्दा बढी मूर्ति नै बुद्धका बने ।

बुद्ध कुनै भगवान् थिएनन् । उनी मानव थिए । महामानव थिए । उनले मानव कल्याणको लागि आफ्नो जीवन समर्पित गरे । उनी समाजको कल्याणको लागि राजाको छोरा भएर पनि सुकुम्बासी बने । सर्वहारा बने । वास्तवमा भन्ने हो भने बुद्ध साँचो अर्थमा सर्वहारा थिए । यो कुरा बेगलै हो कि सर्वहारा वर्गको उदय भने बेलायतको औद्योगिक क्रान्तिपछि मात्र भएको हो ।

बुद्धलाई बुद्धमार्गहरूले भगवान्को रूपमा माने पनि पश्चिमा जगत् उनलाई एउटा ठूला दार्शनिक चिन्तकको रूपमा मान्दछ । वास्तवमा बुद्ध एकजना महान् दार्शनिक थिए । आज बुद्ध-दर्शन विश्वकै एउटा महत्त्वपूर्ण दर्शन विश्वकै एउटा महत्त्वपूर्ण दर्शन मानिएको छ । नेपालले बुद्धजस्ता महान् दार्शनिक जन्माएको हुनाले नै आफूलाई गौरवान्वित भएको अनुभूति गर्दछ । बुद्ध नेपालमा नजन्मेको भए शायद नेपालले एउटा पनि दार्शनिक नजन्माएको पीडा भेल्न पर्दथ्यो कि ? प्रश्न यो पनि छ ।

बुद्ध दर्शनको अन्तिम लक्ष्य निर्वाण हो । मुक्ति हो । निर्वाण भनेको जन्म-जन्मान्तरको जालोबाट मुक्ति हो । बुद्धले जान्मिनु नै दुःखको कारण मानेको हुनाले उनी जन्म-जन्मान्तरको जालोदेखि मुक्ति खोज्दछन् । यो आफ्ना इन्द्रियमाथिको विजयले मात्र संभव छ । उनको दृष्टिमा जबसम्म मान्छेले सुख भोगको आकांक्षा राख्दछ तबसम्म ऊ त्यसलाई पूरा गर्न भनेर पटक पटक जन्म लिइरहन्छ । यदि मान्छेमा सांसारिक सुखप्रतिको भ्रम हट्ने हो भने उसले निर्वाण प्राप्त गर्न सक्दछ । मानिसको जीवनको लक्ष्य नै निर्वाण प्राप्त गर्ने हुनुपर्दछ । बुद्धको यस्तो चिन्तन तार्किक मनोवैज्ञानिक अभि वैज्ञानिकजस्तो देखिए पनि आध्यात्मिक चिन्तनदेखि मुक्त भने छैन । यसले गर्दा बुद्ध भौतिकवादी हुँदा हुँदै पनि कान्ट वा हेगेलजस्तै अध्यात्मवादी पनि हुन पुगेका छन् । केरि पनि यसलाई यही भौतिक जीवनमा पालना वा अनुशरण गर्नुपर्ने कुराको रूपमा लिँदा त्यसको भौतिक महत्त्व पनि हुन सक्दछ । भौतिक व्याख्या पनि हुन सक्दछ ।

जे होस्, बुद्ध र मार्क्स व्यक्तिको लागि होइन, सिंगो मानव समाजको कल्याणका बारेमा चिन्तित र संघर्षशील व्यक्तित्व हुन् । उनीहरू आफ्ना युगका महान चिन्तक विचारक वा दार्शनिक हुन् । क्रान्तिकारी महापुरुष हुन् ।

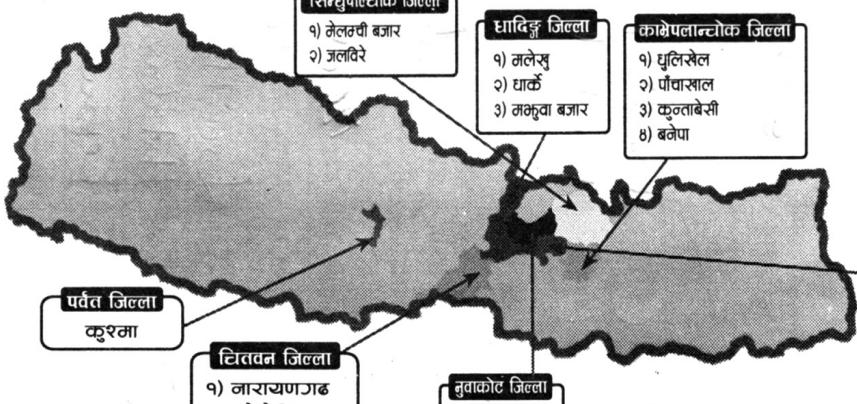
NDEP Development Bank Ltd.

एनडीईपी डेव्हलपमेण्ट बैंक लि.

Licensed by NRB as "B" Category Institution

www.ndepbank.com

सरल, सुलभ तथा सुरक्षित बैंकिङ सेवाको लागि हाम्रो सेवा केन्द्रहरू

- सिन्धुपाल्चोक जिल्ला
 - १) मेलखारी बजार
 - २) जलदिरे
- धादिङ जिल्ला
 - १) गलेखु
 - २) धार्क
 - ३) मझुगा बजार
- काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला
 - १) धुलिसेल
 - २) पौचाखाल
 - ३) कुञ्जबेसी
 - ४) बतेपा
- काठमाडौं उपत्यका
 - १) कमलादी
 - २) कोटेश्वर
 - ३) काँडाघारी
 - ४) चाबहिल
 - ५) ढागल (ललितपुर)
 - ६) नयारोड
 - ७) भक्तपुर
 - ८) बालाजु
 - ९) पुराजो वानेश्वर
- पर्वत जिल्ला कुश्मा
 - १) नारायणगढ
 - २) र्खोलोसिमल
- टितवान जिल्ला
 - १) नारायणगढ
 - २) र्खोलोसिमल
- तुगाकोट जिल्ला बद्दार
 - १) तुगाकोट
 - २) बद्दार

ऋग्मिक वचत गर्ने बानी बसालौं
बोट नमासी मिठो फल खाउँ

रजिस्टर नं. १००/०६२-६३

इन्द्रेणी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाण्डौ
फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स: ४३१०४५८
ईमेल: indrenico_operative@yahoo.com

इन्द्रेणी सहकारीको रेमिट सेवा

WESTERN UNION
सार्व इन्सेन्स

prabhu
Money Transfer

meroremit®

NABIL REMIT

UNION
MONEY
TRANSFER CO.LTD.

**संसारको जुनसुकै ठाउँबाट पठाएको रकम
साप्ततारा इन्टरनेशनल प्रा.लि.**

मार्फत
इन्द्रेणी सहकारी गुरुजुधारामा तुरन्तै पाइन्छ ।

सम्पर्क फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स: ४३१०४५८

ਬੁਦ্ধਿਧਰ्म ਕੇ ਹਾਸ਼ਮੇ ਵਰਤਮਾਨ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ

~~व~~ वजिरजाण

२६ सय वर्षअगाडि भगवान् गौतम बुद्धले प्रतिपादन गर्नुभएको सद्बूर्ममा हामीले आफ्नो जीवन पद्धतिलाई रूपान्तरित गरिरहेका छौं । बुद्धधर्मप्रति हाम्रो अगाढ आस्था, श्रद्धा अनि विश्वास छ । कर्मले गर्दा राजकुमार सिद्धार्थ बुद्ध हुनुभयो । प्राकृतिक स्वभावधर्म सधै सत्य हुन्छ र त्यही सत्यतालाई बुद्धले कार्यकारणद्वारा प्रमाणित गर्नुभयो । आज हामी वहाँले सिकाउनुभएका ती व्यावहारिक र सैद्धान्तिक ज्ञानहरूलाई अनुशरण गर्दै बौद्धमार्ग भएका छौं । वास्तवमा बुद्ध कोही व्यक्ति नभएर, ज्ञान हो र जो कोही बुद्ध हुन सकछ भन्ने कुरा हामी सबैलाई अवगत भएकै कुरा हो । तर त्यसको लागि हामीमा सही त्याग, तपस्या र समर्पणको खाँचो छ, अन्यथा हामीले प्राप्त गर्न खोजेको कुरा अपूरो अधुरो हुन सकछ । बुद्धधर्म सार्वजनीन एवं सार्वकालिक धर्म हो ।

सम्पूर्ण प्राणीहरुको हकअधिकार सुरक्षित हुनुपर्छ भन्ने धारणा राख्ने धर्म हो- बुद्धधर्म । कोही कसैले यो धर्मलाई फलानो जाति, फलानो सम्प्रदायको धर्म पनि भन्ने गरेको सुनिञ्च तर वास्तविकता बुझ्ने हो भने बुद्धधर्म एक मात्र लोककल्याणकारी, विज्ञानसम्मत अनि क्रान्तिकारी विचारधाराले ओतप्रोत धर्म हो ।

बुद्धले जुन विचार दिनुभयो, ती सबै आज
अत्यन्तै व्यावहारिक, सैद्धान्तिक, सान्दर्भिक एवं
जीवनोपयोगीसिद्ध छ र भोलिका दिनमा पनि यसको
महत्त्व उत्तिकै रहने कुरामा दुईमत छैन । बौद्धमार्गी
चाहे श्रमणहरू होउन्, चाहे गृहस्थीहरू नै किन नहोउन्,
सबैका लागि बुद्धले निश्चित विधि विधान निर्देशित
गर्नुभयो । तथागतले महापरिनिर्वाण सूत्रमा मेरो
अवसानपछि धर्म नै तिमीहरूको पथ-प्रदर्शक हनेच,

मुद्दशासनलाई चीरस्थायी
त बनाइराखका लागि
न्नुभएजस्तै समयानुकूल
स-साना कुराहरूलाई
त गाँई धर्मको मर्म नभइने
ले आ-आप्नो अहम्भाव
ो परिवर्तित गतिशील र
ल समयमा सकारात्मक
रिमाजित हुँदै अगाडि बढ्न
यको माग हो ।

जसलाई समयानुकूल परिवर्तन र परिमार्जन गर्दै लान सकिने कुराको पनि उद्घोष गर्नुभएको थियो । यहाँनेर जो बुद्धका अनुयायीहरू छन्, तिनीहरूको जीवनशैली, जीवन पद्धतिबारेमा अलिकति कोट्याउने जमर्को चेष्टा मात्र गरिरहेको छु ।

गतिशील अनि परिवर्तनशील समय सँगसँगै
मानव जीवन शैली पनि परिवर्तन भइरहेको छ ।

समयको मागअनुसार हास्रो जीवन पद्धतिलाई पनि परिवर्तित ढङ्गबाट अगाडि बढाउनु पर्छ अन्यथा हामी पुरानै सोच र ठर्मा गुज्जिन चाहान्छौं भने त्यो यथारिथितिवादी र पुरातनवादी ग्रसित मानसिकता हो र हामीले कुनै प्रगति र उन्नति गर्न सक्दैनौं, पछाडि धकेलिन्छौं तर परिवर्तन र विकासको नाउँमा आफ्नो अस्तित्व र पहिचान नै भुलेर अगाडि बढियो भने समाजका लागि हामी अपाच्य बन्न पुग्छौं । धर्म, विशेषगरी बुद्धधर्मका हामी अनुयायीहरूमा पनि भिन्न-भिन्न खालको जीवनशैली

पाउन सकछौं । थेरवाद, महायान, वज्रयान जस्ता विभिन्न समूहमा विभाजित बुद्धधर्म ती यानहरू भित्र पनि धेरै हाँगाबिंगाहरू पलाएका छन् । सबैमा मेरो गोरुको बाहै टक्का भन्ने भाव विद्यमान छ तर धर्मको स्वभाव एउटै हुन्छ, यसलाई मजबूत र दीगो बनाइराख्ने हो भने यो त्यो नभनिकन बुद्धशिक्षालाई साभा रूपमा अगाडि बढाउनुपर्ने हुन्छ ।

थेरवादभित्र पनि यस प्रकारका विभिन्न समूहहरु देख्न सकिन्छ । देख्दा एउटै लाग्छ तर त्यसभित्र भिन्न भिन्न विचारधारा सहितको समूह बनेको देखिन्छ र उनीहरुमा आ-आफ्नै दम्भ छ की म नै राम्रो मेरो विचार नै उत्कृष्ट । परियति-शिक्षासम्बद्ध आफ्नै किसिमको दम्भ, ध्यान-साधना गर्नहरुमा आफ्नै किसिमको दम्भ छन भने श्रमणहरु समेत दम्भ

प्रदर्शनबाट अलग छ भन्न सकिन्न । सबैमा आ-आफ्नै किसिमको दम्भले गर्दा एकले अर्कोलाई गर्ने सम्मानजनक व्यवहारको कमी देखिएको छ । प्रव्रजित भिक्षु-श्रामणेर, अनागारिकाहरूको पनि आ-आफ्नै जीवन शैली छ । कोही राजनीति, खेलकुदजस्ता वर्तमान घटना परिघटनाको बारेमा बढी सरोकार राख्दै समय सापेक्ष अगाडि बढ्नुपर्छ भन्ने मान्यता राखी सोहीअनुरूप आफ्नो दिनचर्या व्यतीत गरिरहेका छन् भने कोही ती सबै कुरामा हामी चीवरधारी फस्नु हुँदैन, स्वरथ धार्मिक वातावरणअनुसार प्रव्रजित जीवन यापन गर्नुपर्छ भन्ने मान्यता राखी बुद्धकालीन समयका विधिव्यवहार देखाउन पूजाआजा र ध्यान-साधनामा मात्र लीन हुने गरेको देखिन्छ । बौद्ध उपासक-उपासिकाहरू पनि त्यही सोच्छन् की कसैले भन्ते-गुरुमांहरू आधुनिक तवरबाट समयसापेक्ष ढङ्गले चलून-तर कसैले पुरानै ढङ्गबाट बुद्धकालीन समयमा जसरी श्रमणहरूको दिनचर्या बित्थ्यो त्यसरी नै चलून् ।

विज्ञान र प्रविधिको विकासले श्रमणहरूको जीवनशैली पनि दिनानुदिन परिवर्तनमुखी भइरहेको स्वाभाविक हो र यसलाई अन्यथा लिनु पनि हुँदैन र यो समयको आवश्यकता पनि हो । यसबाट कोही कसै अलग रहन सक्दैन । कुनै पनि संघसंस्थामा आवद्ध हुनु हुँदैन, त्यो नियमले मिल्दैन, भन्ते गुरुमांहरू पूजापाठ, धार्मिक प्रवचन अनि ध्यान-साधना मात्र गर्नु भन्ने सोचाई, मानसिकता अभैसम्म छ । हामी कतिपय कुराहरू देखेको सुनेको भरमा विश्वास गरेर कसैको व्यक्तिगत जीवनको खण्डन गर्छौं तर यथार्थता, वास्तविकता अर्के हुनसक्छ । त्यसकारण, बुद्धधर्म अनुयायीहरूले यी यस्ता सोचाई, भ्रमहरूलाई हटाउनु आवश्यक छ । हामी 'सम्यक्' शब्दलाई बारम्बार प्रयोग गर्छौं, जसको अर्थ सही/ठीक ढङ्गबाट भन्ने बुझिन्छ । सम्यक् ढङ्गबाट सोचौं, बुझौं अनिमात्र कुरा गराँ अन्यथा कामकुरो एकातिर कुम्लो बोकी ठीमीतिर हुन के बेर ? सिद्धान्त भट्याउनु सबैलाई आउँछ तर व्यावहारिक जीवनमा सिद्धान्तलाई उतार्न धेरै कठिन हुने कुरा भोग्नेलाई मात्र थाहा हुन्छ ।

काम व्यस्तताको कारण कोही भिक्षु/अनागारिकाले निजी रूपमा यातायातको साधन

प्रयोग गर्दछन् भने त्यसलाई अन्यथा लिने वा नलिने, विनयसम्मत भएन भन्नु सही वा गलत यो आज वहसको विषय हुँदैछ । यातायातको सार्वजनिक साधन प्रयोग गर्दा ती कामहरू भ्याउन सक्दैन । गृहत्यागी भए पनि सूचना, संचारजस्ता जीवनका आधारभूत आवश्यकताहरूबाट वञ्चित हुनु हुँदैन न की उसले ध्यान-साधन मात्रै गरेर जीवन व्यतीत गरोस् । तर आधुनिकताको नाउँमा अत्यन्तै आधुनिक तवरबाट अगाडि बढ्नु पनि अशोभनीय र अपाच्य हुन सक्छ । यस कुरामा उपासक उपासिकाहरूले पनि रचनात्मक रूपमा विचार पुन्याउनुपर्छ अन्यथा थेरवाद बुद्धशासन जुन रूपले अगाडि बढ्नुपर्ने हो, त्यस अनुसार अगाडि नबढन सक्छ । त्यस्तैगरी शिक्षादीक्षाका सम्बन्धमा पनि प्रव्रजित भइसकेपछि बुद्धशिक्षा-बुद्धधर्म मात्रै अध्ययन गर्नुपर्छ भन्ने मानसिकताबारे मापन गर्ने कसरी, यसका सीमा निर्धारणसम्बन्धी कसरी निकर्त्तौल गरिने भन्ने विषय समेत बहसको विषय हुँदैछ । बुद्धधर्मको अध्ययनसँगै समाजसँग सम्बन्धित शिक्षाहरूको अध्ययनलाई पनि अगाडि बढाउनु पर्छ जसले गर्दा सामाजिक, आर्थिक जस्ता विविध क्षेत्रहरूलाई नजिकबाट बुझ्न सकिन्छ र सोहीअनुसार अगाडि बढ्न सहज बन्न सक्छ । एकोहोरो धर्म मात्रै भनेर रटान गर्दा यो बदलिँदो समयमा धर्मले फड्को मार्न सम्भव वा असम्भव यो सोचनीय विषय भएको छ ।

यसरी, थेरवाद-बुद्धशासनलाई चीरस्थायी र जीवन्त बनाइराख्नका लागि बुद्धले भन्नुभएजस्तै समयानुकूल विनयका स-साना कुराहरूलाई परिमार्जित गर्दै धर्मको मर्म नभड्ने गरी सबैले आ-आफ्नो अहम्भाव हटाएर यो परिवर्तित गतिशील र विकासशील समयमा सकारात्मक ढङ्गबाट परिमार्जित हुँदै अगाडि बढ्न सक्नु समयको माग हो । अत्यन्त आधुनिक एवं भौतिकवादी हुँदा पनि भोलि आफ्नै अस्तित्व, आफ्नै पहिचान अनि आफ्नै धर्म संकटमा पर्न सक्छ । त्यसकारण, हामी श्रमण, गृहस्थी सबै युग सापेक्ष परिवर्तनलाई आत्मसात गर्दै सम्यक् तवरबाट आ-आफ्नो धार्मिक, सामाजिक र सांस्कृतिक जीवनशैली अगाडि बढाउन सक्यौं भने मात्र भगवान् बुद्धले दिनुभएको अग्रगामी विचार र सोचको पालना हुनेछ ।

थःपिनि समुदायय् थः हे गुर्जु जुइगु तालिम

ता.ई न्ह्यवनिसे नायः समुदाय दुने तण्डुकार गुभाजु तयाः बुसांनिसे मदइबलय् तक यायेमाःगु थीथी संस्कार संस्कृति न्ह्याका वयाच्वंगु खः। तर क्वन्तिया छम्ह हे जक तण्डुकार जातया उम्ह मनू ज्याथः जुइ धुंकुगुलिसे तःगु थासय् छक्वलं संस्कार संस्कृति चले यायेत वने मालीगु अवस्थायात ध्यानय् तयाः आः खड्गी सेवा समिति बुंगद्याःया मूल पुजारी यलया मोतिरत्न वज्राचार्ययात गुरु दयेकाः दच्छि तक नायः समुदायं याना वयाच्वंगु थीथी संस्कार संस्कृतिया तालिम न्ह्याकाः थःगु जाति दुने थःपिसं हे संस्कृति संस्कारया ज्याखँत याना वनेगु पलाः न्ह्याकूगु दु। नायः जातिया हे नायः काय म्ह्याय्पितं थ्व तालिम बियाः लिपा उपिपाखे हे थःपिनि संस्कार संस्कृति न्ह्याकेगु ताः तयाः उगु ज्या जूगु खः। आःयात घःसू, लत्या, खुला व श्राद्धया पूजा यायेगु ज्या स्यनेज्या जूगु खःसा लिपा कय्तापूजा, इहिपाः नापं जंक्व व मेमेगु भिज्याय् याइगु कर्मकाण्डया नं तालिम बिया वनेगु योजना दयेकूगु दु।

न्हापा शाही खड्गी जातिया थज्याःगु कर्मकाण्ड पुकं खुसः (तण्डुकार) तय्सं याना वयाच्वंगु खः। तर कार्यव्यस्तता व थीथी कारण आः थःपि हे अज्याःगु ज्याय् लगे मजुइकं मजिउगु स्थिति खने दया वःगुलिं थगुनेनिसे वालय् छन्ह थज्याःगु संस्कार स्यनेगु ज्या मोतिरत्न वज्राचार्य गुरुजुं यानाबिज्याःगु खः। थेच्या उमेश शाहीं वंगु लच्छि न्ह्यवनिसे हे थःगु जातिया मनूतय् दथुइ अज्याःगु कर्मकाण्ड सम्पन्न यायेगु ज्याय् खटे जुइकुंकूगु दु। नापं आः काय मस्तयत कय्ता बीगुसम्बन्धी कर्म याकेत थप तालिम काये मानिगु ख॑ वय्कलं कनादिल। रत्नलाल खड्गीया सम्पर्कय् वयाः गुरु कथं मोतिरत्न वज्राचार्य तालिम बीत तयार जुइव थ्व ज्या न्ह्याःगु खः। उगु तालिम कायेत स्वीखुम्ह मनूत भर्ना जूगु खःसा उकी मध्ये फिंप्यम्हेसिनं तालिम

क्वचायेकूगु दु। उकी नं च्याह्वेस्यां जक संस्कार विधिइ पास जुयाः प्रमाणपत्र कायेत ताःलाःगु खः। उकी निम्ह मिस्त न दुथ्याः। आः वयकःपि नं थःगु समुदाय दथुइ थीथी ज्याया कर्मकाण्ड यायेत सक्षम जुयादीगु दु।

मिसापि नं थथे पूजापाठ व संस्कार चले यायेगु ज्याय् लगे जूगु प्रमाण धाःसा न्हापांनिसे हे दुगु जुयाच्वन। पौराणिक कालय् मिस्तय्सं संस्कार संस्कृति चले याना वयाच्वंगु आपालं प्रमाण दुगु ल्याखं थुकी मिसामस्तयत नं सहभागी याकूगु खः। छँय् छँय् जुइगु छुं नं पूजा पाठया ज्याय् पूजा तइपि, पूजा सामग्री मिले याइपि ला आः नं मिस्त हे खः। उमित केवल पुजाया नेतृत्व यायेगु ज्या जक याकातःगु मदु। तर थ्व नं लिपा वयाः तिनि याःगु जुयाच्वन। खड्गी सेवा समिति न्ह्याकूगु थ्व पलाखं खड्गी शाही समुदाय दुने सांस्कृतिक हिउपाः हइगु आशा यानातःगु दु।

न्ह्यबःम्ह : कृष्ण

लिफःपुला: स्वयेवं.....

न्हायकं न्ह्यने थःत थनाः जि
थःत थम्हं दुन्य थ्यंक स्वया
कलाय् भाय्पो छुं मखनाः जि
अजू चायाःलि वाल्ल च्वना।

थ्यक्क लिफः जक पुलाःस्वयेव
अभिमान दनाः न्हिलाच्वंगु खना
जितः हिस्याये थैं याःगु तायेव
तमं जि छक्वलं च्यानाबिया।

वयां भचा ल्य॒ मैत्री छम्हस्यां
धैच्वन वं दः स्वयाः न्हिला:
“राग-द्वेष छं हाचां गाया वा
लसकुस यायेत पियाच्वना।”

- अष्टमुनि गुभाजु

Buddhism As I understand it.

✉ Prof. Neel Bir Singh Kansakar

Buddhism – a way of life :

The Dhamma, the doctrine that the Great Buddha propounded to end man's unhappiness or suffering, and which came to be known as Buddhism is, in my humble opinion, a way of life—the way to civilized living rather than a religion. Unlike the religious beliefs of the day, rituals and ceremonies have no place in Buddhism. Buddhism is thoroughly rational and scientific in its essence. It basically teaches us the art of healing—the healing of the mind as the cure of all worldly ills.

Siddhartha Gautama's Search for Truth

Siddhartha Gautama, in his early years, felt that the world is full of sorrow and suffering. Degusted with miseries of life and fully determined to find a remedy to them, he, at the age of 29, left his hometown Kapilavastu in Western Nepal, and renounced a life of princely luxury to wanders as an ascetic in search of true happiness. He visited the then philosophers of the day, but felt that their teachings were of no use to deliver him from suffering. Finally, he came to Gaya in North India, and sat down under a Bodhi-tree in deep meditation, determined to find a new way—a way that would lead to the cessation of all miseries. On the night of the last day of the fourth week, the light of wisdom dawned upon him and he attained final enlightenment. He became the Buddha—the supremely enlightened one. He realized that there was suffering in the world, the causes of suffering and unhappiness, and finally the way to remove this suffering and make mankind happy. There are some philosophers in the west and the East who consider Buddhism a pessimistic doctrine as the Buddha talks of sorrow and suffering.

Buddha – a perfect healer

But a fact is that the Buddha talks not only of the existence of suffering, which is a reality, but also points out the effective way to end suffering

once for all. As a perfect healer guarantees a lasting cure for every one of his patients, who sincerely persists in the course of treatment that he has prescribed for him. The Buddha has not only diagnosed the disease but has prescribed an infallible remedy as well. How can such a doctrine be melancholic and pessimistic?

Buddha's emphasis on morality

In his search for truth, the Buddha's main intention was to find out a release for man from the cycle of birth and death—the main source of suffering and uncomfortable living. For this, the first thing that he came to emphasize was to lead a truly moral life. He always maintained that knowledge or wisdom without a sound moral character was purposeless and not of much avail. Learning without good conduct is virtually meaningless. To lead a moral life, he prescribed the five basic precepts for one and all. They are to abstain from a) the taking of life, b) stealing, c) adultery, d) lying, and e) taking intoxicants that cause heedlessness. These preliminary rules of morality are the first and foremost factor contributing to the Path of Purity. There is nothing religious in observing the five precepts, which is known in Pali as 'Pancha-Seela', and "Pancha-Seela" may be accepted as the universal code of moral conduct that encourages a positive attitude towards good. Any person, irrespective of his or

her caste, creed and color can follow “Pancha-Seela” for his or her own good that would make him or her responsible member of society. The observance of “Pancha-Seela” would be the first step in the direction of achieving purity of body, purity of speech and purity of mind, which would pave the way to realize the ultimate goal pointed out by the Buddha.

Buddhism and the law of Cause and Effect

Another thing that strikes me most in Buddhism is the law of Cause of Effect. One reaps what one sows.

**“Yadidam vapate beejam.
Tadisam harate phalam.”**

Man himself is responsible for what he thinks and does. It is not the external force that determines our actions. It is our own actions that bring out the results, good or bad. The Buddha maintained that not only every event has a cause, but the cause is the result of some human action or natural law. Buddhism does not have any hierarchy of gods and goddesses who have special powers to deliver their devotees from misfortune and provide them with good luck. In repudiating supernaturalism, the Buddha encouraged man to move ahead to the path of rationalism in search of truth. The great Buddha taught us to seek our deliverance by ourselves. We have to purge ourselves, physically and mentally, of the impurities of our desires, and that alone is the way to Nibbana-a state bereft of sorrow and suffering.

Buddha's Middle Path

The Middle Path that the Great Buddha taught is another very important part of his doctrine. During the time of the Buddha, two main philosophies dominated the scene – the path of self-mortification and the path of hedonism. There were people then who considered body as the main hurdle to self-realization. So the more the body was subjected physical torture, the mind, they believed, would get nearer to self-realization. On the other hand, there were people who believed the present life alone was the reality, and pleasure was the chief good and the only way was to spend

it through a low and pagan way. The Buddha advised his disciples to avoid these two extremes – asceticism, on the one hand, and excessive self-indulgence, on the other hand. In other hands, he suggested them to keep the body in good health as the healthy body alone would help us to keep our mind strong and clear. He also vehemently opposed epicurean theory of “Eat, drink and be merry,” which takes life very lightly. The Buddha’s Middle Path is the most correct, balanced and rational approach to life.

Buddhism – the most non – dogmatic doctrine

Of all religions and philosophical doctrines of the world, Buddhism alone is most non-dogmatic and most scientific in its approach to things. The Buddha on many occasions asked his followers to accept his doctrine only if it appealed to their reason and its practice brought them solace. He did not expect from his followers a blind respect or admiration for himself, or for his doctrine. Addressing Kalamas for the Buddha said, “Do not accept anything on the mere fact that it has been handed down by tradition, or just because it is in one’s scriptures, or merely because it agrees with one’s preconceived notions, or because the speaker seems to be a good and respected person, and his words should be accepted; when Kalamas, you know for yourselves these things are moral, these things are blameless, these things are praised by the wise; these things when performed and undertaken conduce to well-being and happiness, then do you live acting accordingly.”

Conclusion

Thus Buddhism is a way of life to be lived energetically and actively from day to day. It is not a subject for mere academic study, discussion or debate. It is something that has got to be applied in our daily life with great perseverance sincerity. The Great Buddha taught us to take life seriously and learn to remove the cause of what was unhappy. Buddha’s doctrine is not a revelation, it is a discovery that he accomplished through his own efforts. Hence he admonishes his disciples that they are to exert themselves to reach the goal his role is only to show the way.

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटी विहारमा बुद्धजयन्ती

२४ जेष्ठ, स्वयम्भू, काठमाडौं। बुद्धको जन्म, सम्बोधिलाभ तथा महापरिनिर्वाण दिवस २५५६ औं बुद्धपूर्णिमा-वैशाखपूर्णिमाका दिन बुद्धजयन्ती समारोह समितिको आयोजनामा आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भूमा विभिन्न कार्यक्रमहरू आयोजना गरियो। विहान बुद्धको पवित्र अस्थिधातु सर्वसाधारणलाई दर्शन गराउन श्रीलंकाको महामहिम राजदूतावासका प्रतिनिधिले शीरमा राखी पवित्र अस्थिधातु दर्शनका लागि निर्मित विशेष मण्डपमा पुऱ्याइयो। ज्ञानमाला भजन खल; स्वयम्भूको ज्ञानमाला भजन प्रस्तुति, भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, वज्राचार्य तथा लामा गुरुहरूहरूको समुपस्थितिमा बुद्धपूजा, धर्मदेशनालगायत विविध धार्मिक समारोह सम्पन्न भयो। उपस्थित लाखौ भक्तजनहरूलाई क्षीरभोजन, १५० जनाबाट रक्तदान कार्य भएको थियो। यस वर्ष पवित्र अस्तु धातु काठमाडौं नगरमा विभिन्न बाजागाजासहित नगर परिक्रमा गरियो। बुद्धजयन्ती समारोह समितिको पहलमा भिक्षु, अनागारिकाहरूलाई विभिन्न जिल्लामा बुद्धजयन्ती समारोहमा उपस्थित हुन आवश्यक व्यवस्था गरिएअनुरूप कार्यक्रम सम्पन्न भए।

सम्माननीय राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवले बुद्धको शान्ति, करुणा र अहिंसाको उपेदशको अनुशरण गरी राजनीतिक नेताहरूले समयमै संविधान निर्माण गर्नु पर्छ भनी २५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा बुद्धजयन्ती मूल समारोह समितिले स्वयम्भूस्थित ऐतिहासिक आनन्दकुटी विहारमा आयोजना गरेको बृहत बौद्ध सभामा सम्बोधन गर्नुभयो। राष्ट्रपति डा. यादवले बुद्धको शान्ति, अहिंसा करुणाको २१ औं शताब्दी अफै सान्दर्भिक रहेको बताउँदै यसलाई सही अनुशरण गरेमा मात्र नेपाल शान्तिपूर्ण र समृद्ध राष्ट्रको रूपमा विश्वसामू उभिन सक्ने पनि बताउनुभयो। हिमाल, पहाड तराईका सबै नेपालीहरू आ-आफ्ना हक अधिकारसहित एकतावद्ध भएर अधि बढन् बुद्धजयन्तीले सबैलाई प्रेरित गर्ने विश्वास पनि उहाँले व्यक्त गर्नुभयो।

सो अवसरमा विशेष अतिथि सम्माननीय प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले गौतम बुद्धले भै २१ औं शताब्दीको विश्वलाई नेपालले शान्ति र संविधानमार्फत नयाँ सन्देश दिनुपर्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो। उहाँले राजनीतिक दल र तिनका नेताहरू आफ्नो दलीय स्वार्थभन्दा माथि उठन आग्रह गर्दै दश वर्ष जनयुद्ध र १९ दिने जनआनदोलन बाट प्राप्त उपलब्धिलाई संस्थागत गर्न सबै एकजुट भएर लाग्नुपर्ने बताउनुभयो।

प्रधानमन्त्री डा. भट्टराईले नेपालमा विद्यमान राजनीतिक, आर्थिक सामाजिक समस्या समाधान गरी समतामूलक शान्ति र न्यायमा आधारित नेपाल निर्माण गर्न बुद्धका सर्वकालीन महत्त्व, विन्तन पद्धति र क्रान्तिकारी विचार उपयोगी हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो। बुद्ध वैचारिक र आध्यात्मिक क्रान्तिका महामानव रहेको उल्लेख गर्द उहाँले यस्ता व्यक्तित्व नेपालमा जन्मनुले विश्व समुदायमार्फ नेपाल र नेपालीले शीर ठाडो पार्नसक्ने गरी गौरवको अनुभूति गराएको बताउनुभयो।

समारोहमा पंचशील प्रार्थना गर्नुहुँदै नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले बुद्धको उपदेशलाई व्याहारिक रूपमा प्रयोगमा ल्याउनुपर्नेमा जोड दिई धर्मनिरपेक्ष र सबैको हक अधिकार सुनिश्चित हुने संविधान निर्माण गर्नुपर्ने माग गर्नुभयो।

वृहत्तर लुम्बिनी विकास राष्ट्रिय निर्देशक समितिका सदस्य एवं समारोह समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु कोण्डन्यले संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव बानकी मुनले लुम्बिनीको विकासमा देखाएको चासोलाई मूर्त रूप दिनु नेपाल र सबै नेपालीहरूको हितमा रहेको साथै लुम्बिनी राष्ट्रकै गौरव रहेको उल्लेख गर्द लुम्बिनीको विकासमा भएको पहललाई राजनीतिक, दलीय स्वार्थ र आग्रह पूर्वग्रहभन्दा माथि उठेर नेपाल र नेपालीको दीर्घकालीन हितका हिसाबले हेर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो। उहाँले बुद्ध-जन्मभूमि नेपालमा दिगो शान्ति स्थापना, धर्मनिरपेक्षता, संघीयतासहितको अग्रगामी संविधान निर्माण गरी मुलुकलाई समृद्धको दिशातर्फ

You may Visit : www.anandabhoomi.com

दोहन्याउन बुद्धजयन्तीले सबैमा नयाँ उत्साह र प्रेरित गरून् भन्ने कामना पनि गर्नुभयो ।

२५५६ औं बुद्धजयन्तीका अवसरमा संयुत राष्ट्र संघका महासचिव बानकी मुनले विश्वको दिगो भविष्यका लागि मानिसको आचरण परिवर्तन गर्न आव्वान गरिएको सन्देश-पत्र राष्ट्रसंघका नेपाल प्रतिनिधि रोबर्ट पाईपरले वाचन गर्नुभयो । म्यानमारका महामहिम राजदूत, श्रीलंका राजदूतावासका प्रतिनिधिले बुद्धको जन्म नेपालमा भएको नेपालीका लागि मात्र नभएर विश्वजगतकै लागि गौरव हो भन्नुभयो ।

अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघका सचिव समारोह समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरले लुम्बिनीको विकास र निर्माणको पक्षमा सरोकारवालका रूपमा रहेको बौद्ध समुदायलाई बेवास्ता गर्न नमिल्ने, धर्मनिरपेक्ष घोषणा भएको चार वर्ष वित्सकदा पनि राज्यका निकायहरू यसको मर्मलाई आत्मसात गरी संज्ञालन नभएको पनि सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो ।

समारोह समितिका महासचिव संघरत्न शाक्यले स्वागत मन्त्राव्यको ऋमा बुद्धको ऋत्तिकारी प्रगतिशील विचारलाई अनुशरण गरेर बुद्धधर्मलाई पूजापाठमा मात्र सीमित नराखी समाजको विकासमा प्रयोग गर्नुपर्ने धारणा

राख्नुभयो । यसरी नै समितिका उपाध्यक्ष रमेश मानन्धरले बुद्धजयन्ती मनाउन सहयोग गर्ने सबैलाई साधुवाद ज्ञापन गर्नुभई यस वर्ष गृहमन्त्रालयबाट बुद्धको पवित्र अस्थिधातु नगरपरिक्रमाका लागि उपलब्ध नगराएको बारे गुनासो गर्नुभयो ।

बुद्धजयन्तीका दिन क्षीरभोजन दान गर्नुहुने चसान टोलका दाता मन्दिरा मानन्धर र चन्द्र बहादुर मानन्धरलाई सम्माननीय प्रधानमन्त्रीबाट साधुवाद-पत्रसहित बुद्धमूर्ति उपहार प्रदान गरियो । यसरी नै बुद्ध र शान्तिविषयक वित्रकला प्रतिगोगितामा प्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वनालाई प्रमामपत्रसहित क्रमशः रु ७,०००/-, ५,०००/-, ३०००/-, १,०००/- नगद प्रदान गरियो । नेपालका संघनायक एवं बुद्धजयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले सम्माननीय राष्ट्रपति डा. रामवरण यादव तथा सम्माननीय प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईलाई स्वयम्भू चैत्य धर्मोपहार प्रदान गर्नुभयो ।

समारोहमा प्रधानसेनापति छत्रमान सिंह गुरुङ, पूर्वमन्त्री एवं सभासदहरू हिसिला यमी, तीर्थराम डंगोल, सभासदहरू भिक्षु आनन्द, नवीन्द्रराज जोशी, पूर्वसभासद् लक्ष्मीदास मानन्धर, पूर्वमन्त्री प्रयागराज सिंह सुवाल, पूर्व मुख्यसचिव तीर्थमान शाक्यलगायतको उपस्थिति रहेको थियो ।

दर्ता नं. २०४६/०६५-०६६

एक होड्न सबै सबल बनौ ।

**सकल प्राणीपि दण्ड खनाः ग्याः, सकले सी खनाः ग्याः ।
अथेजुया सकल प्राणीपिन्त थः समान भालपाः घात याये मते, याके नं मते ।**

- धम्मपद, १२८

**मुद्धती ववतमा
१३ प्रतिशत व्याज**

**दैनिक ववतमा
६.५ प्रतिशत व्याज**

बलम्बु व्याउ सहकारी संस्था लि.
बलम्बु, काठमाण्डौ

बलम्बु-६, काठमाण्डौ, फोन नं. ४३१४८४४,
इमेल: bmc_coperative@yahoo.com

गुलुपाःरत्नद्वारा बुद्धमूर्ति प्रदान

१८ चैत्र, काठमाडौं | गुल्पाःरत्न नामले सुपरिचित

उपासक जीवरत्न स्थापितले आफ्नो ७४ औँ जन्मदिनको शुभअवसरमा बागबजारस्थित आप्नै निवासमा विभिन्न ५ वटा स्थानहरूमा ३ फिट अगलो सेरामिकबाट निर्मित बुद्धमूर्ति प्रदान गर्नुभयो । भार्से-९, गुल्मीस्थित बुद्धविहार, तुलसीपुर-५, दाङ्गस्थित नमः हु बौद्ध गुम्बा, मूलपानी-७, धादिङ्गस्थित बुद्धलामी गुम्बा, गुम्दी-२, धादिङ्गकै चिमलोक गुम्बा र इकुडोल-१, ललितपुरस्थित माभखण्ड बुद्धविहारको लागि प्रदान गर्नुभएको हो । यसभन्दाअगाडि विभिन्न १४ स्थानमा बुद्धमूर्ति तथा विभिन्न ८० वटा विहार/गुम्बाहरूमा पिण्डपात्र दान गरिसक्नुभएको छ । उहाँले वि. सं. २०५१ सालदेखि पिण्डपात्र एवं वि.सं. २०६६ जेठ २ गतेदेखि बुद्धमूर्ति प्रदान गर्दै आउनुभएको हो । बौद्ध समुदायबीच सुपरिचित गुल्पाःरत्नद्वारा गुलुपाःसम्बन्धी पुस्तक निकट भविष्यमै प्रकाशन गरिने जानकारी प्राप्त भएको छ ।

धार्मिक कार्यक्रममा पुरस्कार

१६ वैशाख, काठमाडौं | २५५६ औं बुद्ध-पूर्णिमाको अवसरमा बौद्ध महिला संघ, नेपालले भृकुटीमण्डपस्थित बुद्धविहारमा धार्मिक-सभा सम्पन्न गरेको छ । संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्य तथा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव एवं आनन्दकुटी विहारका कार्यवाहक प्रमुख भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार प्रदान गरियो । यसवर्ष बौद्ध महिला संघ नेपालले “बुद्ध जन्मस्थलः लुम्बिनी” विषयक बाल बौद्ध चित्रकला प्रतियोगिता संचालन

३६

गरेको थियो । २५ विद्यालयका ७५ जना विद्यार्थी सहभागी भएको सो प्रतियोगितामा सितु मानन्धर, प्रतिष्ठा स्थापित तथा समृद्ध श्रेष्ठले क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय पुरस्कार प्राप्त गरेका छन् भने संझना शर्मा, श्रीयालाल, ईशासन शर्माले सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरे । संघका सल्लाहकार प्रा. डा. वज्रराज शाक्य, चन्दा श्रेष्ठलगायतले बोल्नुभएको सो सभामा उपाध्यक्ष वीणा कंसाकारले स्वागत मन्तव्य, महासचिव मीरा ज्योतिले धन्यवाद ज्ञापन तथा चन्द्रदेवी शाक्यले कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो ।

भद्रगोल जेलमा बुद्धपूजा

२० वैशाख | संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यता एवं बौद्ध समाजिक शिक्षा तथा विकास केन्द्रको आयोजनामा भद्रगोल जेलस्थित २५५६ औं बुद्धजयन्ती उपलक्ष्यमा एक धार्मिक कार्यक्रम सम्पन्न भयो । शीलप्रार्थना एवं बुद्धपूजा समेत गरिएको सो कार्यक्रममा भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, भिक्षु संघरक्षित, कारागार प्रमुख भरत पौडेल, कारागार सुरक्षा प्रमुख गोपाल पोखरेललगायतले बुद्धशिक्षासम्बन्धी मन्तव्य दिनुभयो । केन्द्रका प्रमुख भिक्षु सुमेधको समापन मन्तव्य, सचिव विजयरत्न तुलाधरको स्वागत मन्तव्य एवं शान्तरत्न शाक्यको संचालनमा सो कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

विश्वनिकेतनलाई धर्मविजय पदनम रनिड शिल्ड

२१ वैशाख, काठमाडौं | गणमहाविरस्थित धर्मविजय पदनमद्वारा विगत ६ वर्षदेखि बुद्धजयन्तीको अवसरमा संचालन गरिरहेको “धर्मविजय पदनम रनिड शिल्ड” यसवर्ष विश्व निकेतन उच्च मा.वि., त्रिपुरेश्वरले जिल सफल भयो । प्रतियोगितामा नेपाल आदर्श मा.वि., गणबहाल द्वितीय र कान्ति ईश्वरी मा.वि., प्याफल तृतीयस्थान हात पान सफल भए । प्रमुख अतिथि संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले बिजेताहरूलाई शिल्ड तथा पुरस्कार प्रदान गर्नुभयो । प्रतियोगिताका निर्णायक भिक्षु अस्सजि, मीना तुलाधर, कार्यक्रमका अतिथिहरू राजभाई शाक्य, बखत बहादुर चित्रकार, सुशिल श्रेष्ठलगायतलाई संस्थाका अध्यक्ष एवं कार्यक्रमका सभापति भिक्षु शोभित महास्थविरले धर्म-उपहार प्रदान गर्नुभयो । ३ दिनसम्म संचालन भएको सो अन्तर मा.वि. बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिताको रनिड शिल्ड लक्ष्मीदेवी सिंहको स्मृतिमा स्थापना गरिएको हो ।

आनन्दभूमि

प्रज्ञा उमङ्ग-२ लोकार्पण

२२ वैशाख, ललितपुर । बृहत्तर लुम्बिनी विकास राष्ट्रिय निर्देशक समिति एवं लुम्बिनी विकास कोषका कार्यकारिणी सदस्य भिक्षु कोण्डन्यले एक समारोहबीच प्रज्ञा-उमङ्ग-२ आधुनिक बुद्धभजन गीतिसंग्रह लोकार्पण गर्नुभयो । बुद्धजयन्तीको अवसरमा युवक बौद्ध मण्डल (YMBA) सांस्कृतिक उपसमितिको तेस्रो प्रस्तुतिको लोकार्पण समारोहका प्रमुख अतिथि भिक्षु कोण्डन्यले परम्परागत सोच र व्यवहारलाई परिमार्जित गर्दै धार्मिक मर्मलाई ख्याल गरी समस्त बौद्ध जगत अगाडि बढनुपर्ने कुरामा जोडि दिनुभयो । संगीत क्षेत्रमा योगदान दिएका विभिन्न व्यक्तिहरूलाई सम्मान गरिएको सो कार्यक्रम संस्थाका अध्यक्ष सुरेन्द्र शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको थियो । संगीतकार मदनन्दद्वारा समीक्षात्मक मन्तव्य, सांस्कृतिक उपसमितिका अध्यक्ष ज्ञानमुनि शाक्यले मन्तव्य वक्त गर्नुभएको सो सभा सुश्री रजनी शाक्यले संचालन गर्नुभयो ।

धुलिखेल जेलमा बुद्धमूर्ति उद्घाटन

२३ वैशाख, धुलिखेल । २५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा धुलिखेल कारागारस्थित अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बोधिसेन महास्थविरले बुद्धमूर्ति उद्घाटन गर्नुभयो । बौद्ध सामाजिक शिक्षा तथा विकास केन्द्र नेपाल र कारागार प्रशासनको संयुक्त प्रयासमा स्थापित सो बुद्धमूर्ति उद्घाटन कार्यक्रममा भिक्षु गुणधोष महास्थविर, लोकबहादुर शाक्य, प्र.जि.अ. रुद्रनाथ वस्याल लगायतले बोल्नुभयो । संस्थाका सचिव विजयरत्न तुलाधरको स्वागत मन्तव्य एवं भिक्षु सुमेधको धन्यवाद ज्ञापनसहित सम्पन्न सो कार्यक्रममा शीलप्रार्थना एवं बुद्धपूजा गरियो ।

दुण्डबहादुरलाई भाषाथुवा उपाधि

३ जेठ, काठमाडौं । नेपालमा त्रिपिटक अनुवाद क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी समर्पित धार्मिक व्यक्तित्व, जसले दीघनिकाय, मजिभमनिकाय, संयुक्तनिकाय, खुद्दकनिकायअन्तर्गत मिलिन्द-प्रश्न, इतिवृत्तक आदि बुद्धवचन-ग्रन्थहरूको धार्मिक मर्मलाई अत्यन्त ख्याल गरी अनुवाद ज्ञानाङ्गभूमि

गर्नुभयो, गाबहाल-ललितपुरका उहाँ धार्मिक जगतमा सुपरिचित व्यक्तित्व दुण्डबहादुर वजाचार्य (सानुभाई) हुनुहुन्छ । वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालयका प्रमुख एवं त्रिपिटक अनुवाद मण्डल, नेपालका एक महत्त्वपूर्ण व्यक्तित्व दुण्डबहादुर वजाचार्यले हालसालै सम्पूर्ण जातक नेपालभाषामा अनुवाद गर्नुभएको हो । विगत लामो समयदेखि पालि त्रिपिटकलाई नेपाल भाषामा अनुवाद कार्य गरिरहनुभएका बौद्ध विद्वान दुण्डबहादुर वजाचार्यलाई यसवर्ष कविकेशरी चित्तधर “हृदय” को १०६ औं जन्मजयन्तीको अवसरमा नेपाल भाषा परिषदले एक समारोहबीच “भाषाथुवा” उपाधि प्रदान गरेको छ । यसरी नै उज्यालो एफ.एम. को ‘लहना’ कार्यक्रम समूहलाई रु. २५,०००- धनराशीसहित चित्तधर सिरपा: प्रदान गरिएको छ । परिषद्का अध्यक्ष पं. फणीन्द्ररत्न वजाचार्यको सभापतित्व विविध कार्यक्रमको आयोजना सम्पन्न भएको छ ।

बौद्ध महिलाद्वारा अनित्यस्मरण-समा

१० जेठ, काठमाडौं । बौद्ध महिला संघ, नेपालको आयोजनामा संघका धर्मानुशासक त्रिपिटकाचार्य दिवंगत भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर एवं सल्लाहकार दिवंगत लोकदर्शन वजाचार्यको सुगतिसहित निर्वाण कामना गर्दै भृकूटीमण्डपस्थित बुद्धविहारको धम्महलमा अनित्यस्मरण-समा सम्पन्न गरेको छ । संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव एवं आनन्दकुटी विहारका कार्यवाहक प्रमुख भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, बृहत्तर लुम्बिनी विकास राष्ट्रिय निर्देशक समितिका सदस्य भिक्षु कोण्डन्य, धर्मोदयका निर्वतमान उपाध्यक्ष सुवर्ण शाक्य, कुलवीरसिंह कंसाकारले दिवंगत उहाँहरूको योगदानबारे चर्चा गर्नुभयो । संघका उपाध्यक्ष वीणा कंसाकारले नेपालका ऐतिहासिक त्रिपिटकाचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको संक्षिप्त परिचय तथा महासचिव

मीरा ज्योतिले लोकदर्शन वजाचार्यको संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गर्नुभएको सो कार्यक्रम संस्थाका कार्यकारिणी सदस्य एवं प्राज्ञ रीना तुलाधरले संचालन गर्नुभयो ।

आफैलाई चिनाउने माध्यम : विपश्यना

२३ वैशाख, काठमाडौं । भगवान् बुद्धको जन्म, संवेदि लाभ र महापरिनिर्वाणको त्रिसंयोगपूर्ण २५५६ औं बुद्ध-पूर्णिमा एवं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा बौद्ध प्रवचन समाज, काठमाडौले एक प्रवचन कार्यक्रम आयोजना गरेको छ । विपश्यना आचार्य श्री सत्यनारायण गोयन्काको मिडियो प्रवचन प्रस्तुतपछि नेपाल विपश्यना केन्द्रका आचार्य बोधिवज्र वजाचार्यले विपश्यना ध्यान आफूले आफैलाई चिन्ने विद्या हो भन्दै विपश्यना ध्यानको विषयमा प्रवचन

दिनुभयो । प्रश्नकर्ताहरूको जवाफ दिँदै वजाचार्यले सिद्धार्थ गौतम विपश्यना ध्यानविधि प्रयोग गरेर नै बुद्ध हुनुभएको र यही विधिको सही प्रयोगबाट जो कोही बुद्ध बन्न सकिने कुरा पनि स्पष्ट पार्नुभयो । सभामा समाजका अध्यक्ष घनश्याम राजकर्णीकारबाट स्वागत मन्त्राव्य एवं महासचिव प्रकाशमान शाक्यले कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो ।

विभिन्न द्वेषमा २५५६ औं बुद्धजयन्ती समारोह

लुम्बिनी :

२५५६ औं बुद्धजयन्ती अवसरमा श्रीलंकाका सभामुख चमन राजपक्षले आफ्ना जनता र सरकाले लुम्बिनीको विकासलाई निरन्तरता दिने लुम्बिनीमा आयोजित समारोहमा बताएका छन् । उनले जनताका निम्ति महत्वपूर्ण बुद्ध जन्मस्थलमा नेपाली युवा भिक्षुलाई शिक्षादीक्षा र विभिन्न तालिमका निम्ति श्रीलंकामा छात्रवृत्ति व्यवस्था रहेको जनाए । ५४ वर्षदेखि नेपाल र श्रीलंकाबीच आत्मीय मित्रता रहेको आएको बताउँदै उनले बुद्धधर्मका कारण सम्बन्धमा नयाँपन र सामीप्य बढेको उल्लखे गरे ।

निर्वतमान संस्कृति मन्त्री तथा लुम्बिनी भ्रमण वर्षका संयोजक गोपाल किराँतीले लुम्बिनीको विकास नचाहने तत्त्व सरकारमा पनि रहेको गुनासो पोखे । सभासद् एवं पूर्वमन्त्री दीपकुमार उपाध्यायले लुम्बिनीको विकासका लागि तयार गरिएका गुरुयोजना पूरा गर्न सरकार गम्भीर हुनुपर्नमा जोड दिए । उनले गुरुयोजनाभनुसार लुम्बिनीको विकासका लागि तीन वर्षअघि संकल्प प्रस्ताव पारित गरिएको भए पनि अहिलेसम्म अपेक्षाकृत काम हुन नसकेको बताए ।

लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष आचार्य कर्मसांवो शेर्पाले लुम्बिनी गुरुयोजना ३ वर्षभित्र पूरा गर्न छुट्टै विशेष परियोजना लागू गर्न सरकारसमक्ष अनुरोध गर्नुभयो । लुम्बिनी विकासका निम्ति एक दशकसम्म विकसित तथा बुद्धिष्ठ मुलकहरूमा गन्तव्य लुम्बिनी कार्यक्रम घोषणा गरिनुपर्नमा उनले जोड दिए । संस्कृति सचिव ताना गौतमले सरकारको

सोचअनुसार लुम्बिनीको गुरुयोजनाअनुसारका काम नभएको, बुद्धसँग सम्बन्धित ऐतिहासिक स्थलहरूको संरक्षण हुन नसकेको चर्चा गर्दै उनले ती सबै स्थलको एकीकृत विकासका निम्ति सरकारले योजना सञ्चालन गरेको बताए ।

बुद्ध जयन्तीकै अवसरमा विकास कोषले रूपन्देही र कपिलवस्तका ३० छात्रालाई जनही ५ हजारका दरले छात्रवृत्ति प्रदान गरेको छ ।

रूपन्देहीमा शान्ति दौड़ :

रूपन्देही, लुम्बिनी । लुम्बिनी विकास कोषको आयोजना एवं राष्ट्रिय धावक रत्न तुलाधरको संयोजकत्वमा लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०१२ र नयाँ वर्ष २०६९ तथा २५५६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा लुम्बिनीको मायादेवी मन्दिरदेखि रमणीय पर्यटकीय नगरी पोखरास्थित विश्वशान्ति स्तूप अन्दु डाँडासम्मको शान्ति दौड़ कार्यक्रम सम्पन्न भयो । वैशाख २० गते शुरू भएको उक्त शान्ति दौड़मा राष्ट्रिय धावकहरू रत्न तुलाधर र दिपक बहादुर तामाङ लामाले भाग लिनुभयो । मायादेवी मन्दिर-लुम्बिनीबाट शुरू र्भई भेरहवा, बुटवल, पाल्पातानसेन, स्याङ्जा दुँहै देखिरामा अन्दु डाँडामा अवस्थित विश्वशान्ति स्तूपमा बुद्धजयन्तीका दिन पुग्नुहुँदा स्थानीय बौद्ध क्षेत्रबाट भव्यस्वागत गरियो ।

लुभ, ललितपुर :

सुवर्ण छत्रपुर विहारमा धुमधामका साथ बुद्धजयन्ती मनाइयो । अधिल्लो दिन सुवर्ण बौद्ध युवा कमिटिको आयोजनामा लुभ नासल टोलमा पटाचारा फिल्म प्रदर्शन गरियो ।

बुद्धजयन्तीको दिनमा बुद्धपूजा, शीलप्रार्थना, धर्मदेशना साथै दान प्रदानको कार्यक्रम सम्पन्न भयो । लुभुमा रहेका विभिन्न हिन्दू भजन खलःद्वारा बुद्धविहारमा ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत गरिएको थियो । साँझ हजारौंको संख्याको सहभागितामा शान्तिन्यालीसहित बुद्धजयन्ती समारोह आयोजना गरियो ।

विराटनगर :

२४ वैशाख, मोरड । २५५६ औं बुद्धजयन्तीको पावन अवसरमा विराट बौद्ध संघले सप्ताहव्यापी कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । सप्ताहव्यापी कार्यक्रममन्तर्गत संघले नेपाल नेत्र ज्योति संघ, नेपाल तथा रामलाल गोल्चा आँखा अस्पताल प्रतिष्ठानका सहयोगमा निःशुल्क आँखा शिविर संचालन, ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत, बुद्धपूजा परित्राण पाठ, धर्मचर्चा एवं धर्मदेशना, उपासिका संघबाट कल्पवृक्ष दान, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विराटनगरको सहयोगमा रक्तदान कार्यक्रम, शान्ति-पदयात्रा एवं धार्मिक सभालगायत विविध कार्यक्रम गरी बुद्धजयन्ती मनाइयो । श्रामणेर पुण्यवन्तो तथा श्रामणेर विम्मलोको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा मोहन प्रसाद शाक्य, लोकेन्द्र कुमार मल्ल, नारायण प्रसाद श्रेष्ठ, राधेश्याम दली, सत्यनाराण्ड ताम्राकार, धर्मकुमार हल्वाईलगायतले बोल्नुभयो । संघका अध्यक्ष पुष्पधन शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा ज्ञानमाला भजन तथा बुद्धपूजामा सक्रिय योगदान पुन्याएवापत मायादेवी ताम्राकार, गंगा प्रधान, तीर्थलक्ष्मी शाक्य, भाजुरत्न खड्गी, मोहनकृष्ण ताम्राकार, सुभद्रादेवी ताम्राकार, हरिदेवी ताम्राकारलाई सम्मान गरियो । त्यसैगरी १३ जना संस्थापक सदस्यहरू तथा ४८ जना आजीवन सदस्यहरूलाई पनि सम्मान गरिएको सो धार्मिक सभामा चन्द्रिका शाक्यले स्वागत मन्त्रव्य एवं धर्मराज शाक्यले कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो ।

उर्लाबारी :

२४ वैशाख, उर्लाबारी-४, मोरड । स्वयम्भूचैत्य बुद्ध महाविहारमा विविध कार्यक्रम गरी २५५६ औं बुद्धजयन्ती मनाइयो । कल्पवृक्ष-दान तथा शान्तिदीप-यात्रा गरी बुद्धजयन्तीका दिन बुद्धपूजा तथा धार्मिक सभाजस्ता कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । स्वयम्भूचैत्य महाविहार, नेपाल बौद्ध गुम्बा, नेपाल तमू गुम्बा र मगर संघ उर्लाबारीको संयुक्त आयोजनामा सम्पन्न बुद्धजयन्तीको अवसरमा सप्ताहव्यापी ज्ञानमाला भजन पनि प्रस्तुत गरियो ।

गणमहाविहार, काठमाडौँ :

२४ वैशाख, काठमाडौँ । गणबहालस्थित

गणमहाविहारमा २५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा विहारका प्रमुख भिक्षु शोभित महास्थविरको अध्यक्षतामा सप्ताहव्यापी कार्यक्रम सम्पन्न भयो । सुभाषित ज्ञानमाला भजन, शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा, धर्मदेशना, परित्राणपाठ, उपासक उपासिकाहरू बीच बौद्ध वक्तुत्व कला प्रतियोगिता, विद्यार्थीहरूलाई कल्पवृक्ष दान, खीर भोजन दानजस्ता विविध धार्मिक कार्यक्रमको आयोजना गरियो । वक्तुत्व कला प्रतियोगितामा पद्मा नकर्मी, चम्पा डंगोल तथा बेखामाया डंगोल ऋषिशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुनुभयो भने कल्पवृक्ष दानमा २०० भन्दा बढी विद्यार्थीहरूले सहभागिता जनाएको सो कार्यक्रममा साँझ दीप प्रज्वलन गरियो ।

पनौती :

२४ वैशाख, पनौती । २५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा काप्रेपलाङ्घोक जिल्लाका विभिन्न स्थानहरूमा सप्ताहव्यापी बुद्धपूजा कार्यक्रम सम्पन्न भयो । रथयात्रा एवं ज्ञानमाला भजन प्रस्तुतपछि पनौती बुद्धविहारमा भिक्षु रेवतकीर्तिले धर्मदेशना गर्नुभयो । यसअघि चैत्र १८ गते विहार स्थापना भएको २९ औं वर्षको उपलक्ष्यमा सम्पन्न कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बोधिसेन महास्थविरले पिछडिएका विहारहरूको उचित संरक्षण र संवर्द्धन गरिनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

लमजुङ :

२५५६ औं बुद्धजयन्तीको अवसरमा धर्मादय सभा, लमजुङको आयोजनामा बेसीशहरमा बृहत न्यालीसहित प्रवचन कार्यक्रम सम्पन्न भयो । पूर्णिमाको दिनभर लमजुङ जिल्लाभरि विशेषगरी सबै गुरुङ, तामाङ र दुरा वस्तीहरूमा बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा आफ्नो धर्म, संस्कार र संस्कृतिको संरक्षणका लागि धाँटु नृत्य र विभिन्न शुभकार्यहरू हरेक वर्ष भै यस वर्ष पनि धुमधामसँग सुसम्पन्न भयो । धनपोखरामा सडक उद्धाटन र ठाउँठाउँमा घर निर्माणको शिलान्यासहरू समेत भए । त्यसैगरी बेसीशहरमा धर्मादय सभा लमजुङ शाखाअध्यक्ष सानुमाया गुरुङको अध्यक्षता र धर्मादय सभा केन्द्रीय सदस्य विजय बहादुर गुरुङको प्रमुख आतिथ्यमा जिल्लास्तरीय बुद्धजयन्ती कार्यक्रम गुम्बामा विहानको पूजापाठपश्चात् बौद्धमार्गीहरूको विभिन्न बाजागाजा र भाँकीसहितको बृहत शान्तिन्यालीले बजार परिक्रमा गरी जिल्ला सभागृहमा गई सभामा परिणत भयो । त्यसपछि विद्यार्थीहरूको नाचगान र मनोरञ्जनले दर्शकहरूको मन लोभ्यायो भने आफ्नो जाति, भाषा, धर्म, संस्कार र संस्कृतिको हक अधिकार माथिको अन्याय

अत्याचारविरुद्ध वक्ताहरूले तीखोरूपमा विचार-मन्तब्ध प्रकट गरे ।

बेनी

बुद्धको २६३६ औं जन्मजयन्ती, २६०९ औं सम्बोधिलाभ र २५५६ औं महापरिनिर्वाण दिवसको त्रि-संयोग दिन बैशाख पूर्णिमाको अवसर म्यागदीबौद्ध संघको मूलआयोजना र थकाली सेवा समाज, नेपाल मगर बौद्ध सेवा समाज, नेपाल छन्त्याल संघ प्रारम्भिक समिति, तमु सेवा समाज, महिलाबौद्ध संघ, युवाबौद्ध संघ, नेपाल मगर विद्यार्थी संघ र शाक्य समाजको सह आयोजनामा विभिन्न धार्मिक कार्यक्रम आयोजना गरी बुद्धजयन्ती भव्यरूपमा मनाइयो ।

बुद्धजयन्तीका दिन सदरमुकामस्थित विभिन्न सरकारी तथा निजी विद्यालयका विद्यार्थी, निजामती कर्मचारी र बजारवासीहरूले संगमचोकबाट शुरूभएको शान्ति-पदयात्रामा सहभागी भए । बेनीबजार परिक्रमा गरी बुद्धविहारमा सम्पन्न भएको विशेष धार्मिक समारोहमा भिक्षु मेधंकरले बुद्धको उपदेशलाई आत्सात गर्नसके सुखशान्तिपूर्वक जीवन यापन गर्न सकिने प्रवचन गर्नुभयो । रथयात्रासहित भव्यरूपमा दीपावली गरिएको थियो ।

विभिन्न आवद्ध संघसंस्थाहकरुको अगुवाईमा गलेश्वर बृद्ध-आश्रमका वृद्धनागरिकहरूलाई खाद्य सामाग्री प्रदान, अस्पतालमा रहेका विरामीहरूलाई फलफूल वितरण, बाल मन्दिरका असहाय र जेहन्दार विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक सामग्री

वितरण, विभिन्न क्षेत्रमा बुद्धपूजा, ज्ञानमाला भजन तथा धर्मदेशना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । यसरी नै युवाबौद्ध संघका अध्यक्ष राजेश शाक्यको सभापतित्व एवं जिल्ला शिक्षा कार्यालयका सहसचिव युक्तबहादुर शर्माको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न चौथो अन्तर मावि बौद्ध रनिङ् शिल्ड हाजिरीजवाफ प्रतियोगितामा न्यू वेस्ट प्वाइन्ट उच्चमावि प्रथम, लोकदी आवासीय मावि दुतीय, बेनी आवासीय मावि तृतीय, तथा बेनी सामुदायिक उच्चमाविले सानत्वना पुरस्कार हात पारे । कुमारी बहुउद्देश्य सहकारी संस्थाले पुरस्कार सौजन्य गरेको थियो ।

पुण्यतिथिमा मासिक मोजन

१२ जेठ, काठमाडौं । दिवंगत संघउपनायक आचार्य भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरको पुण्य स्मृतिमा एक वर्षसम्म नियमित रूपमा मासिक धर्मकर्म गर्ने निर्णयअनुरूप यही जेठ १२ गते बुद्धविहार भृकुटीमण्डपमा नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरसहित भिक्षुसंघ तथा अनागारिकासंघलाई भोजन दान-पुण्यकर्म सम्पन्न गरियो । सो दिन कालो पुलका उपासक जुजुभाई तुलाधर तथा उपासिका मंगललक्ष्मी तुलाधरले भोजनदान गराउनुभएको थियो ।

अप्पमादो अमतपदं - पमादो मच्चुनो पदं ।

अप्पमत्ता न मीयन्ति - ये पमत्ता यथा मता ॥

अर्थात् : अप्रमाद निर्वाणको बाटो हो, प्रमाद मृत्युको बाटो हो, प्रमादीहरू मर्नेमै अप्रमादीहरू मर्देन ।

बैहोस मजुसे च्वनेगु अमृतसमानगु निर्वाणय् वनेगु खः, बैहोस जुया च्वनेगु मृत्युया लँ खः । प्रमादीपि मृत्यु जूथै अप्रमादीपि मृत्यु जुइमखु ।

मिलन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाठैं, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्याक्स : ४२१६१६७

बुद्धजयन्ती कार्यक्रममा भिक्षु आनन्द

२४ वैशाख, काठमाडौं । २५५६ औं बुद्धजयन्तीको पावन अवसरमा सभासद् भिक्षु आनन्दको प्रमुख आतिथ्यतामा विविध स्थानहरूमा विविध कार्यक्रमहरू सम्पन्न भयो । ख्वप (भक्तपुर) इन्जिनियरिङ्ग क्याम्पसको आयोजनामा बोल्दै प्रमुख वक्ता भिक्षु आनन्दले भगवान् बुद्ध मानव समस्या समाधानको वैज्ञानिक पथप्रदर्शक भएको कुरामा जोड दिनुभयो । नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छेले बुद्धको दर्शन आजको अशान्त अवस्थामा अझ बढी उपयोगी रहेको विचार व्यक्त गर्नुभयो । क्याम्पस व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष प्रेम सुवालको अध्यक्षतामा सो कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

बानेश्वरस्थित गान्धी अध्ययन केन्द्रका अध्यक्ष पूर्व सभामुख दमननाथ दुंगानाको अध्यक्षता “आजको सन्दर्भमा बुद्ध” विषयक अन्तर्क्रिया सम्पन्न भएको छ । सो कार्यक्रममा भिक्षु आनन्द, प्रदीप गिरी, राजेन्द्र दाहाल, रमाकान्त

तथा विद्यार्थीहरू बीच समसामयिक सन्दर्भमा बुद्ध-दर्शनबारे अन्तर्क्रिया भएको हो ।

त्यस्तैगरी श्री हारतीमाता संस्थाका रोशन गुरुजुको पहलमा न्यूरोड, भुगोलपार्कस्थित आयोजित शान्ति-कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि भिक्षु आनन्दले बुद्धको प्रादुर्भाव हुनु विश्वको सबै प्राणीको सुख-शान्तिको लागि हो भन्दै आफ्ना विचार व्यक्त गर्नुभयो । सो अवसरमा रक्तदान कार्यक्रम पनि सम्पन्न भयो ।

क्यानान बचत तथा ऋष्ण सहकारी संस्था लि.

५ वर्षे मुद्दतीमा सावाँको दोखर भुक्तानी गर्ने ।

मुद्दती बचतमा पाइने व्याजदर

मुद्दती अवधि	मासिक	त्रैमासिक	अर्धवार्षिक	बार्षिक
१ वर्ष	११%	११.२५%	११.७५%	१२%
२ वर्ष	११.५%	११.७५%	१२%	१२.५%
३ वर्ष	१२.५%	१२.७५%	१३%	१३.५%
४ वर्ष	१३%	१३.२५%	१३.७५%	१४%
५ वर्ष	१४%	१४.२५%	१४.७५%	१५%

सुपर सेक्षिङ्ग बचत खातामा (देखि लोजदातला) ८% व्याजदर

बचतमा पाइने व्याजदर

बचत	व्याजदर
साधारण बचत	८% (६ महिनामा भुक्तानी)
बाल बचत	१२% (५ वर्षमा भुक्तानी)
आवधिक बचत ६/१२/२४/३६ महिना	९%/१०%/११%/१२%
महिला बचत	४२ महिनासम्म रकम जम्मा गरेमा ४३ औं महिनामा ५० किस्ता भुक्तानी ।

कर्जा लगानी	व्याजदर
व्यापारीक/व्यक्तिगत कर्जा	१७%
कृषि कर्जा	१७%
सामूहिक जमानी कर्जा	१९%
हापर पर्चेज कर्जा	१६%
शैक्षिक/वैदेशिक रोजगार कर्जा	१७%
आवास कर्जा	१७%
मुद्दती कर्जा थप	३%

सानो भन्यांग, स्वयम्भू-१५, काठमाडौं, फोन नं. ४२८८८८६८
Email : canon_se@email.com

संयुक्त राष्ट्रसंघ भवनमा बुद्धजयन्ती

२४ बैशाख, ललितपुर । भगवान् बुद्धको जन्म, बुद्धत्वलाभ र महापरिनिर्वाण दिवस बैशाख पूर्णिमाको दिनलाई संयुक्त राष्ट्र संघले अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता दिएको उपलक्ष्यमा संयुक्त राष्ट्र संघ, काठमाडौं, बुद्धजयन्ती समारोह समिति, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध अध्ययन संस्थाको संयुक्त आयोजनामा आयोजनामा नेपालका लागि संयुक्त राष्ट्र संघको आवासीय भवनमा एक धार्मिक सभा सम्पन्न भयो ।

संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव बानकी मुनले बुद्धजयन्तीका अवसरमा विश्वको दिगो भविष्यका लागि मानिसको आचरण परिवर्तन गर्न आहान गर्नुभएको सन्देश प्रतिनिधि एकसेल प्लेथले जानकारी गराउनुभयो । सो सभामा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविले संयुक्त राष्ट्र संघले मनाउँदै आएको बुद्धजयन्तीबारेमा बोल्नुभयो । वृहत्तर लुम्बिनी विकास राष्ट्रिय निर्देशक

समितिका सदस्य भिक्षु कोण्डन्यले राष्ट्र संघका महासचिवको तय भइसकेको स्थगित भ्रमणलाई भ्रमण गराई लुम्बिनीको विकास कार्यका नयाँ थपिनुपर्नेमा सम्बन्धित सबैको ध्यानाकृष्ट गराउनुभयो ।

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध अध्ययन संस्थाका अध्यक्ष प्रेमलाल चित्रकारको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा भिक्षु संघक्षित स्थविरले बुद्धपूजा, चित्रा तुलाधरबाट साधुवाद एवं प्रफुल्लकमल तुलाधरले सभा संचालन गर्नुभयो ।

बिहानी सेवा (Morning Counter) को सुविधा तथा नयाँ बचत योजना सहित आकर्षक व्याजदर तथा अन्य सेवाहरुसहित हामी उपस्थित भएका छौं ।

- * Western Union Money Transfer को सुविधा ।
- * Nabil Remit को सुविधा ।

* कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको प्राथमिक शेयर (IPO) निष्काशन हुँदा ।
आवेदन गरिदिने व्यवस्था

हसना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
Hasana Saving & Credit Co-operative Ltd.
बलम्बु (भास्तिपुर)-२, काठमाडौं, फोन नं.: - ४३१६१७३, फ्याक्स नं.: - ४३१६१७४
ईमेल:- hasana2065@gmail.com

कमिक बचत
४२ महिना = ५० महिना
७२ महिना = १०० महिना

* कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाको चेकलाई समाशोधन गृह (CLEARING HOUSE) को व्यवस्था ।

* कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको शेयर सम्बन्ध आवश्यक सेवा तथा परामर्श । परामर्शको व्यवस्था